sosyalist
YARIN
haftalık siyasi haber ve yorum dergisi

16 şubat 1977
SAYI 14
400 kuruş

28 Şubat 1977
Devlet Nüshası

SOSYALIST PARTİ

seçimlerde

HALK NE DİYOR

matbaa hatası nedir ? ne değildir ?

Tek tip ders kitabını, ısmarlama yöntemi ile götürüye vererek yazdıran Milli Eğitim Bakanlığı ilgililerini, zamanında hiç uyaran olmadı mı dersiniz? Bu satırların yazarının üyesi bulunduğu bu dernek, bu uyarıyı yapmıştır. Fakat "bu ülkede yapılmamış bir işi yapıyoruz." diyenler duygusallıkları yüzünden bastıkları yerleri görememişlerdir. "Adamlarının" çok gönül bağladıkları kitapları, ortaya çıkıncaya kadar bu düş ile mutlu olmuşlardır. Kitaplar okullara girince bu sırça köşklerden eser kalmamıştır. Çünkü kitapların eleştirileri büyük boyutlar kazanmıştır. Yankısı göklere çıkmıştır.

4 Ekim 1976 tarihine kadar (80) gün geçti. Yazarlardan hiç mi hiç ses çıkmadı. 1977 yılı bütçesinin komisyonlarda görüşülmesi sırasında eleştiriler başladı. Kitapları savunma işi Milli Eğitim Bakanı'na düştü. Ders kitaplarında, öyle çamlar devrilmişti ki yazarlar da devreye girmek zorunda kaldı. Onları dinleyince, her vatandaş şaşırıp kaldı. Çünkü yazarlar birer melekti, hiç hata işlememişlerdi. Kitapları bu duruma sokan matbaalardı.

Ah, şu matbaalar olmasaydı, bu kitaplar nasıl incelikte yazılmıştı;

1. Herkes bu kitapları ne güzel anlıyordu,
2. Bu kitaplar içerikleri ile Anayasa ve Cumhuriyet ilkelerine hiç mi hiç ters düşmezdi,
3. Bu kitaplar dili ile, gelişmeyi hiç inkar etmiyordu, dönemini savmış sözcükleri okullara sokmuyordu.
4. İlkokullardan atmaya uğraştığımız ezberciliği geri getirmiyordu,
5. Tarihi olayları hiç mi hiç hayallere dayanmıyor, hep belgelerle dile getiriyordu,
6. Okuyanın yüzünü kızartmayacak kadar bilimseldi.
7. Eğitimde ve öğretimde sağlanması gereken birliği hiç bozmuyor, yüceleştiriyordu,
8. İnanç konusunda kişiler arasında kışkırtmalara hiç yer vermiyordu,
9. Bu kitaplarda argo sözcüklerden eser bulunmuyordu,
10. Demokratık düzene ters düşen "yuvarlak cümle yöntemine" hiç mi hiç yer vermiyordu.
11. Gelişmekte olan Türkçemizi; Arapça, Farsça, Osmanlıca, öz Türkçe sözcükleri bir araya getirerek bir karışıklık yaratmıyordu,
12. Her satırında incelemeyi, araştırmayı öne alıyor, bilgilerin kalıplar halinde akulda tutulmasını, ezberlenmesini istemiyordu,
13. Kapaklarındaki iç açıcılığa hiç mi hiç diyecek yoktu. Kitaplar, her okuyanın ruhuna şenlik, esenlik getiriyordu. Fakat şu matbaalar yok mu, bu az bulunur çiçekleri tanınmaz duruma soktular. (80) gün mışıl mışıl uyuyan yazarları uyandırıverdiler. Onların huzurunu bozdular Ah matbaalar, ah!

Matbaa hatası nedir? Ne değildir? Bunu herkes bilmiyor. Öyle ise yazarlara bir kaçış yolu açılmıştı. Yazarlar kurtuluşu orada buldular. Matbaaların bir derneği yok. Bir temsilcileri ortaya çıkıp matbaa hatası şudur bu değildir diyemiyor. Eğitim ve öğretimle ilgili kitapların en iyi şekilde yazdırılmasını, seçilmesini, bastırılmasını amaçlayan Ankar Editörler ve Yazarlar Derneği, matbaaların temsilcisi değildir ama gerçekleri söylemeden geçemiyor. Huzurunuza bu nedenle çıkıyor.

"Ismarlama yöntemi" ile tek tip ders kitabını hazırlayan sayın yazarlar, sizlere sesleniyoruz: "Bizlerden çok kısa bir zamanda birkaç kitap yazmamız istenildi. Biz bunu yazdık. Ama kontrollerini gerekli titizlikle yapmadık, hatalar yaptık. Bu hataları gidereceğiz." deyiniz. Olan kusurları hiç bir günahı olmayan matbaalara yüklemeyiniz. Allah var, vicdan var. Manevi değerler kitaplarını yazdınız. Doğru oturalım, doğru konuşalım. Manevi değerli olalım.

Bu satırları okuyan muhterem vatandaşım. Ne olur siz de azıcık sabırlı olun. Bu yazıyı sonuna kadar okuyon. Matbaalar nasıl hata yaparmış onu öğrenin. Gerçeğine göre hükmünüzü verin.

Bir yazar, bir kitap yazacağı zaman evinin bir odasına kapanır. Dostundan, eşinden, çocuklarından akrabalarından uzaklaşır, kitaplar arasına girer. Önce kitap karıştırır, konulara uyum yapacak duruma erişir. Yazarlar bu duruma "konsantre" olmak derler. Kaynak kitapları bir defa daha okur. Kendisine verilen müfredat programına göre yazmaya başlar. Bazen kitap yazana, bir müfredat programı da vermezler. "Canım kardeşim, senin bilmin var, irfanın varb Bir program da yap, yazıver" derler. Yazarı akıl yolundan duygu alanına çekerler. O zaman bu kitap yazma ya, hayır yapamam diyememişseniz, kendi görüşlerinize göre bir kitap yazıp ortaya çıkarsınız. Müsvette eseri hazırlarsınız. Müsvetteler üzerinde gerekli düzeltmeleri yaparsınız. Daktilo edilmek üzere, daktiloya verirsiniz. Kitap daktilo edilir, elinize verilir. Bir defa da daktilo edilmiş müsvette eseri okursunuz. Gördüğünüz eksikleri giderirsiniz. Ondan sonra matbaaya gönderirsiniz.

Matbaa ise şunları yapar: "Daktilo edilmiş müsvette eser "Intrtype" denilen dizgi makinasindaki operatöre verilir. Operatör Intertipe daktiloda çalışır gibi tuşlara basarak eseri satırlar halinde yazar. Bu satırlar, Intertyp'in kasasından gelip taplanan matris (harflar, işaretler, rakamlar)dan oluşur. Bunun kurşun kalıbı alınır. Böylece her satır elde edilir. Bu satırları alan "mürettip" bunları sayfalar durumuna sokar. Formalar elde edilir. Her sayfanın bir kopyası alınır. Tashih için yazara veya bu işi yapacak kişiye verilir. Tashih yapan kişi, forma sayfalarını daktilo edilmiş müsvette eserle karşılaştırır. Matbaacıların anlıyacağı bir düzende tashih eder. Tekrar Intertype operatörüne verir. Tashihler mürettip tarafından sayfalara geçirilir. Hatasız sayfalar ele geçirilir. Yazar bu defa her sayfayı tekrar düzeltir. Ancak "basılsın" ı onaylarsa formaların basımına geçilebilir. (Bu durumda matbaa nerede hata yapabilir, lütfen biraz düşünelim). Kitabın basım işi iki yolla yapılır.

1) Tipo ile basım.
2) Ofset ile basım.

1) Tipo ile basım: Basılası alınan formalar doğrudan doğruya basım makinasına verilir. Bu yöntem ile bir defada yüz bine kadar basım yapılır. Daha fazla basımda kurşunlar aşınır, deforme olur.

2) Ofset ile basım : Basılası alınan sayfaların filimleri çekiler. Filimler sayfalar halinde monte edilir, ozalite alınır. Yazarın onayına sunulur. Basılası alınan kalıpların çıkarılır ve basıma geçilir. Kırk veya elli binde bir kalıp yenilemesi yapılır. Bu durumda hata olamaz.

Matbaaların çalışması budur. Ancak yazarlar tashihleri kendileri yapmazlarsa, bir anlamayana yaptırırlarsa, bir de matbaa sorumlularına her şeyi bırakıverirlerse satır kayması, paragraf atlama olabilir. Ama yüzbinlerin basıldığı kitaplarda buna müsaade edilmesi düşünülemez. Satırlarda sözcük hatası olmuş ise bunlara matbaa hatası demek gerekir. Aksi halde matbaa, metinlere bilgi sokamaz, şerefliyi serefsiz, şerefsizi şerefli yapamaz. İzmir'li, Trakyalı, Kayserili, İngiltere, Fransa, İtalya, ABD ders kitaplarına girmemesi gereken sözleri ekleyemez. Hele hiç duymadığı "gâliye" sözcüğünü o kısma sokamaz.

"Manevi değerler kitabı denilen Tarih, Din Bilgisi, Ahlak, Felsefeye Başlangıç kitaplarını yaz, bal gibi hatayı kendin işle. Sıkıştırılıncaya kadar sus. Ondan sonra da kalk matbaaya hatayı yükleyiver. İşte bu olmaz. Sayın "Ismarlama yöntemi" ile tek tip ders kitabı hazırlayan yazarlar. İnsaf gerek!

Ankara Editörler ve Yazarlar Derneği
Geçici Yönetim Kurulu Başkanı
Salim Savcı

ÖĞRETİM DÜZENİ

Son zamanlar devrimci öğrenci güvenliği hiç kalmamıştır. Çünkü faşizm böyle olmasını zorluyor. Öğrencilerin bilinçlenmelerini kapitalist üretim için öğretim sistemine karşı çıkanlırı halka önder olmasını önlemek için bu zorunlu bir koşuldur. Yani düzeni ve öğretim düzenini benimsemeyenlerin yok edilmesi gerekir. buyuruyor faşizm. Aksi takdirde görüşünden döndürülemeyeceği için bu devrimci halka önder devrimcilerden birisi olacak ve halkı örgütliyecektir. Dolayısıyla bulunduğu düzene karşı çıkacaktır.

Bunun sonucu tabiki doğal olarak faşizme karşı eylem hareketleri başlıyacak ve faşizmin varlığını tehdit etmeye başlayacaktır. Bu faşizmin zorunlu olarak sonu geliyor olması bakımından faşizm buna izin vermemek amacıyla bilinçlenen devrim çatısı altında toplananların hareketlerini bir an olsun engellemek için yok etme çaresine baş vuracaktır. Fakat faşizmin bu çabası sonuç getirmez ölen yılmaz devrimciler yeni doğan devrimcilere önder olacak ve eylemlerini yoğuracaktır. Buna rağmen faşizm buna kendi açısından engellemek yolu gözüyle bakmaktadır.

Burjuvazi öyle bir öğretim sistemi kurmuşki bu üretim için öğretim sistemi olmuştur. Fakat bir noktada yanılmıştır. Çünkü öğretim her ne kadar üretim içinse de bu öğretimi görenler er geç toplum sorunlarına çözüm aramaya başlarlar. Kendisi ve toplum için geçerli bir görüş sahibi olurlar. Bu görüş zamanı gelir öğretim düzeninin ve içinde bulunduğu faşizm düzeninde yanlış olduğu kanısına varır. Faşizmi zorlamaya başlar. Ve toplum ve kendisi açısından düzenin kötü olduğunu anlar. Ve tüm zorluklara rağmen devrimci eylem birey sorunu olmadığı için çevresini genişletir. Örgütlenir. Faşizme daha düzenli daha bilinçli karşı koymak için.

Halkı ve arkadaşlarını etrafında toplayarak bir kitle oluşturur. Aynı durumda olan arkadaşlarıyla birleşir ve kırılmaz bir birlik oluşturur. Gelişir, gelişir sonunda düzeni kökten silmek için hazırlıklara başlar. Ve devrim uğrunda ölürler fakat bu devrimcilerin kuvvetini kırmaz daha güçlendirir. Bugün Türkiyede sosyalizm tohumunu salmış ve toplamaya başlamıştır. Fakat bu düzeni değiştirecek düzeye gelmemiştir. Fakat uzak değildir. O günler de mutlaka gelecektir. İşte bu faşizmin kendi kuyusunu kazmasıdır. Üretim için öğretim sistemini uygulayamayacaklardır. Bu bakımdan yok etmek ve öldürmek faşist düzenin korunmasını sağlayamayacaktır. Diğer alanlarda olduğu gibi öğretim alanında da faşistler başarısızlığa uğramışlardır.

Şenol Baydar
Şereflikoçhisar/Ankara

sosyalist YARIN
Sahibi : Cenan Bıçakçı
Genel Yönetmen : Aydın Köymen
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ender Yiğitel
Adres : G.M. Kemal Bulvarı 112/18, Maltepe/Ankara
Telefon : 29 10 42 YuPosta Çek No: 101648
Baskı : Daily News Ofset, Dağıtım: Hürriyet Gaz. Dağıtım AŞ.
ABONE ŞARTLARI
Altı Aylık : 100 TL
Bir Yıllık : 175 TL

Sekiz Yıl Sonra:

SOSYALİST PARTİ SEÇİMLERDE

aydın köymen

Dünyanın büyük bir kısmında ve bu arada Türkiye'de de sömürü ve bağımlılık olguları geçerli. Halkın eğitimsizliği ve sömürülen sınıfların sınıf bilincine kavuşmamış olmaları, sömürü ve bağımlılığın devam etmesinin en başta gelen nedeni. Öte yandan eğitimsizlik ve dolayısıyla yavaş bilinçlenme de sömürü ve bağımlılığın hem nesnel ve hem de öznel sonuçları. Halkın büyük kesiminin çağdaş bilgilerden yoksun olması, sömürüye dayanan ve emperyalist güçlerin desteği ile ayakta durabilen bir sistemin kaçınılmaz sonucu. Sistem devam ettikçe bilginin gelişmeyeceği, yaygınlaşamayacağı çok açık. Halkın eğitimsizliği bir bakıma da sistemin yaşamasının, sürekli kılınmasının teminatı. Böyle olunca, özellikle politikleşmeyi, ayrışmayı ve sınıflaşmayı (buradaki anlamıyla "kendisi için sınıf" olmayı) engelleyici ya da hiç olmazsa geciktirici bir politikanın uygulanması mutlaka gerekli. Böyle bir politikayı en başarılı biçimde uygulamak, sistemden yana olanların temel görevi.

İşte bu nedenledir ki, dünyanın gelişmiş, imtiyazlı ülkelerinde kaybolan bir özellik, geri bırakılmış ülkelerde hala önemini koruyor. Gelişmiş ülkelerde hemen hiç bir önemi kalmayan siyasal söylevler, sömürü ve bağımlılık kıskaçları içinde sıkışan, halkın eğitilmemiş olduğu geri bırakılmış ülkelerde özel bir öneme sahip. Halka seslenme olanağını bulabilen bir politikacının söyledikleri, bir köylü kulübesinde ya da bir gecekonduda aynen tekrarlanıyor. Dolayısıyla politik konuşma ve bu konuşmayı kitlelere aktarabilecek olanaklara "sahip " olmak olağanüstü bir öneme sahip. Eğitimsizlik nedeniyle kendisi inanmayan kitleler inandırılmaya, öğrenemeyen kitleler öğretilmeye muhtaç. Bir bakıma politik konuşma, politik bilgisizliği gidermede başvurulan tek kaynak ve egemen sınıflar da bu işin farkında. Bu yüzden tüm geri bırakılmış ülkelerde ve özellikle de Türkiye'de, politik konuşmaların kitlelere yansıtılması olanakları, egemen sınıfların tekelinde. Basın, radyo, televizyon en titizlikle kontrol altında bulundurulan araçlar. Çünkü bunlar, politik konuşmaları kitlelere yansıtan tek ve biricik kitle iletişim araçları. Bu olanaklardan yararlanamayan bir siyasi hareketin programının, yönetmeliğinin ezilen, sömürülen kitlelerden yana olmasının hiç bir önemi yok. Bunları kitlelere yansıtma olanağı olmadıkça, hayata geçirmeye, kitlelere mal etmeye de olanak yok.

Sosyalist hareketin tek başarı koşulu var. Bu koşul, hareketi işçilere, köylülere, kısacası tüm ezilen ve sömürülen kitlelere mal etmek. Onların harekete sahip çıkmasını sağlamak. Dolayısıyla politik konuşma ve bunun kitlelere yansıması sosyalistler için hayati bir sorun. Bu nedenle, sosyalistler bu alandaki her türlü olanağı kullanmak zorunda. Türkiye'de 1977 Ekim'inde yapılacak seçimlere katılmak işte bu yüzden sosyalist partiler için çok önemli. Mevcut burjuva yasalarına göre, politik konuşmaların radyo ve televizyondan kitlelere aktarılması, ancak seçime girmekle olanaklı. Bu olanağın burjuvazi tarafından sağlandığını söyleyerek, bu olanağın kullanılmasını "icazet" alma, vs. biçiminde yorumlamak ise "devrimci gevezeliğin" dışında hiç bir anlam ifade etmiyor.

> **SEÇİMLERE KATILMAK SOSYALİST PARTİLER İÇİN ÇOK ÖNEMLİ SOSYALİSTLER HER ALANDA VARLIKLARINI DUYURMAK MÜCADELE ALANLARINI KİTLELERİ YANLIŞ YÖNE YÖNELTEN ÇEŞİTLİ AKIMLARIN AT OYNATTIKLARI ALANLAR HALİNDE BIRAKMAMAK ZORUNDALAR**

Türkiye'de halen Sosyalist Parti, Türkiye İşçi Partisi, Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, Türkiye Emekçi Partisi ve Vatan Partisi olmak üzere tam beş tane sosyalist parti var. Bunlardan sadece bir tanesi, Sosyalist Parti(SP) "burjuvazinin koyduğu yasal barajları aşarak, Genel Seçimlere girme hakkını" kazandığını inanılır bir biçimde açıkladı. İnanılır bir biçimde diyorum, çünkü burjuva yasalarına göre ancak seçimin başlangıç tarihinden altı ay öncesine kadar 67 ilin 15 tanesinde, tüm ilçeler düzeyinde örgütlenilebildiği takdirde seçime girme hakkı elde ediliyor. SP, bu koşulu yerine getirdiğini, 15 ili tek tek sayarak belirtti.

SP'nin seçimlere katılması bir çok yönden önemli ve anlamlı. En önemli yanı, yukarıda anlattığım biçimde çok etkili bir "silah" tan yararlanma olanağını elde etmek. Böyle bir "silah"ı sosyalist harekete kazandırmak Sosyalist görüşü, belli bir süre boyunca köy kahvelerinde, evlerde, gecekondularda yankılatmak. SP'nin seçimlere katılması, Türkiye'de tarihi bir anlama da sahip. SP, kapatılan TİP'den bu yana seçimlere katılan ikinci Sosyalist Parti olacak. 1977 seçimleri, burjuvazinin çeşitli renklerdeki siyasal alternatiflerinin yanında bir de sosyalist alternatifin olduğunu, kitlelerin gözleri önüne serecek. Böyle bir alternatifin varlığını, araç sosyalistleri iktidara getirmeyecek bir "seçim" bile olsa, kitlelerin önünde sergilemek tam bir sosyalist görev. SP, seçimlere katılmakla bu görevi yerine getirmiş oluyor.

Sosyalistler her alanda varlıklarını duyurmak, mücadele alanlarını burjuvazinin ve emekten yana görünerek, kitleleri yanlış yönlere yönelten çeşitli akımların at oynattıkları alanlar halinde bırakmamak zorundalar. Burjuva demokrasilerince saptanmış alanlar içinde, bu ilke, geçerli bir ilke. Dolayısıyla seçim alanını burjuvaziye ve sosyalist sloganları sorumsuzca kullanan CHP'ye bırakmak pasifizmin ta kendisi. Kaldı ki CHP, bugün giderek su yüzüne çıkan faşizme karşı mücadelede en örgütlü potansiyel güç olarak görülse bile, bir sosyalist partinin seçimlere katılmasıyla, ancak bu yolla bu potansiyel güç fiili güce dönüşecektir. Zira CHP'nin bugünkü yönetiminin anladığı tek lisan, burjuva demokrasilerinde konuşulan lisandır. Bu günkü CHP yönetimi, ancak seçimlerde kendisine rakip olacak bir solla diyalog kurabilecek nitelikte. Oysa solla diyalog kurmayan bir CHP'nin faşizme karşı mücadele etme, demokrasi getirme vaadleri havada kalmaya mahkûmdur. İşte SP'nin seçimlere katılması bir yandan bu gerçeğin kitlelere anlatılmasını kolaylaştırırken, öte yandan da CHP'yi solla diyalog kurmaya iteleyecektir. Türkiye'de bir sosyalist partinin de seçimlere katılabilme gücüne sahip olduğu gerçeği, belki CHP yöneticilerini ayakları yerde olarak düşünmeye yöneltecektir. Bir sosyalist partinin seçimlere katıldığı koşullarda, halâ ayakları havada düşünecek CHP ise gerçek kimliğini açıklamak zorunda kalacaktır. Faşizme karşı seçimlere katılma gücüne sahip bir solla bile diyalogtan kaçınan CHP'ye bunun hesabı elbet sorulacaktır.

SP nin seçimlere girmesi işte bütün bunlardan dolayı önemli ve anlamlı. Şimdi kafalarda, özellikle belirli kafalarda "acaba SP seçimlerde kaç oy alır? " biçiminde bir soru belirecektir. Biz, o sorunun cevabını düşünmeyi, nicel gösterişi kitleleri etkilemede tek yol olarak gören ve "ya az oy alırsak" endişesiyle huzursuzluk içinde kıvrananlara bırakalım.... Sosyalistlerin görevi gerçeklerin üstüne gitmek. Sosyalistlerin henüz "iktidara yürümedikleri" ise gerçeğin ta kendisi.... Ama oturduğun yerde de iktidara yürümenin olanağı yok.

CİNAYETLER, MUHTIRALAR VE KORUTÜRK'ÜN TEMASLARI...

...AMA HÜKÜMET HALA AYAKTA...

Geçtiğimiz hafta içinde bir yazar günlük fıkrasına şu cümlelerle giriyordu:

"Aslında filmin konusu aynı.. 1969-71 arasındaki gibi..

Başbakanın adı gene Süleymen Demirel...Meclisin bir komisyonunda gene soyadı Demirel olanların dosyaları.. Gene enflasyon, gene çarçur.. Sokaklarda kavgalar.. Patlamalar.. Cinayetler.. ve bütün bunlara bir sakız çiğneme umursamazlığı içinde bakan bir takım rahat insanlar..."

Sayın yazarın yazısının daha sonraki bölümlerinde de ifade ettiği gibi o dönemlerde toplumu huzursuz kılan olaylar bu derece yoğun, can güvenliği bu danli ayaklar altına alınmış değildi.

Hükümetin geleceğinin belirlenmesi açısından son derece yağun bir haftayı geride bıraktık. Çoğu gazete büroları gece geç saatlere kadar tüm kadrolarıyla beklediler; halkın beklediği haberi duyurabilmek için, duyuramadılar. Haftanın olayları tümüyle gözden geçirildiğinde bu hükümetin nasıl olup da halâ yerinde kaldığına şaşmamak elde değil.

CUMHURBAŞKANININ GÖRÜŞMELERİ

Göreve geldiğinden bu yana yetkilerinin azlığından yakınmaktan elindeki yetkileri kullanmaya fırsat bulamayan Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, bir dizi görüşmeler yaparak kendi açısından bunalıma çözüm yolu aradı. Gazetelerde hafta başında yer alan haberler, Cumhurbaşkanının 5 Şubat Cumartesi günü Üniversite Rektörleriyle yaptığı toplantıda konuşulanları dile getiriyordu. Gazete haberlerine göre Rektörler, Sayın Cumhurbaşkanına olaylar karşısında tarafsız kalacak bir hükümetin acilen kurulması gerektiğini söylemişlerdi. Her sağduyu sahibi kişi gibi Rektörler de bu ortamda seçimlere gidilemeyeceği görüşünü savunuyorlardı. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün karşılığı ise yetkilerinin kısıtlı ve sınırlı olduğunu yinelemek olmuştu.

Çankaya'ya yakın çevreler Korutürk'ün bir süre önce kendisini ziyaret eden Feyzioğlu'na Mart'a kadar sabretmesini tavsiye ettiğini ve bunun Bütçenin kabulünden sonra yeni bir hükümetin oluşturulacağı anlamına geldiğini öne sürüyorlardı.

BÜTÇE REDDEDİLSE BİLE

1977 yılı bütçesi Cumhuriyet Senatosunda kabul edilerek Millet Meclisine geldi. Bütçenin Mecliste reddedilmesi ihtimali çok, çok zayıf görülüyor. Ancak bütçe reddedilse bile hükümetin istifa edeceğini düşünenler hiç yok.

İçişleri Bakanlığı Bütçesi geçtiğimiz hafta içinde Cumhuriyet Senatosunda reddedildi. Sayın İçişleri Bakanı oylamanın sabahın saat altısında olduğunu ve sadece 18 Senatörün katıldığını düşünerek bunu kendisine bir itimatsızlık olarak yorumlamadı. Aynı şekilde İçişleri Bakanlığı Müsteşarı Hayrettin Ersöz'ün "asayişsizlik" nedeniyle istifasını da ciddiye almadı. Bakana göre bu bir istifa değil, "kendi isteği ile izne ayrılmak"tı.

Nedense MSP'lilerde "istifa müessesesi"ne karşı büyük bir alerji var. Hatırlanacağı gibi Ecevit hükümetten ayrıldıklarını kamuoyuna açıkladığında MSP Genel Başkanı "Hükümet istifa etmemiştir. Biz MSP olarak görevimizin başındayız" demişti. Aynı şekilde çalışma Bakanı Ahmet Tevfik Paksu'nun istifasında da Erbakan kendine özgü sesiyle günlerce televizyon ekranlarındın "Ahmet Tevfik Paksu kardeşimiz istifa etmemiştir, görevinin başındadır.." diyebilmişti.

10 ŞUBAT 1977.....

MSP ve istifa konusunda yukarıdaki gibi düşünenler 10 Şubat 1977 günü az daha bu düşüncelerinde büyük ölçüde yanıldıkları kanaatine varacaklardı. Saat 14.00 sıralarında Gazete bürolarındaki teleksler MSP'li üyelerin Bakanlar Kurulu toplantısını terk ettiklerini yazmaktaydılar.

O günkü Bakanlar Kurulu toplantısında "iç güvenlik sorunu" görüşülüyordu. Saat 10.30'da başlayan toplantıda söz alan İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk, "anarşik olayların sağ ve sol gruplar arasında çıktığını, özellikle bir partinin yan kuruluşu olan Ülkücülerin saldırılarıyla meydana geldiğini" anlatmıştı. Alpaslan Türkeş'in olduğu yerde bunları söylemek, görüşmelerin hangi noktaya varacağını kestirmeye yeterliydi. "Ülkücüler anarşik olayları çıkarmakla hiçbir zaman suçlanamazdı; onlar kendilerini savunma durumunda kalıyorlardı ve rejimi korumaya çalışan vatansever kişilerdi..."

Asiltürk bir an için İçişleri Bakanı olduğunu unutmuş, sözlerini şöyle sürdürmüştü: "Ülkücüler zaman zaman polis tarafından da himaye görmektedir."

Başbakanlığın kapısında toplantının sonunu bekleyen gazeteciler MSP'li Bakanların birbiri ardına toplantıyı terk ettiğini gördüler. İlk anda bu hareket MSP'nin hükümetten çekildiği şeklinde yorumlanmıştı. Gazeteciler arasında toplantıdan sonra Demirel'in "Hükümetin İstifasını" açıklayacağını düşünenler az değildi.

Ancak beklenildiği gibi olmadı. MSP'li Bakanlar hareketlerinin "Toplantıyı terketme" anlamına gelemiyeceğini ifade ederlerken, saat 16.30'da biten toplantı sonrası Süleyman Demirel herzamanki rahatlığı içinde görülüyordu:

"Suç işlenmesini önleyecek kanuni tedbirler varsa hükümet onları alır. Kanunlarda olmayan şeyleri hükümetin yapmasını beklemek mümkün değildir."

MUHTIRA MI DEĞİL Mİ ?...

Yine 10 Şubat günü, gazetelerde zil seslerini duyarak tekslerinin başına koşanlar, "Hükümetin istifa ettiği" haberini beklerken şu satırlarla karşılaştılar: "Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral İrfan Özaydınlı bir muhtıra verdi".

Orgeneral Özaydınlı, Yüksek Askeri Şura'nın son toplantısına yurt sorunlarıa ilişkin 4,5 sayfalık bir metin sunmuştu. Özaydınlı'nın daha sonraki açıklamasına göre bu bir muhtıra değildi, görüşlerini içeren yazılı bir metindi.

Hava Kuvvetleri Komutanının Şura'ya sunduğu metnin birinci bölümünde ekonomik sorunlar üzerinde duruluyor, ülke ekonomisinin bağımlı bir ekonomi olduğu, bu durumda Silahlı Kuvvetlerin ihtiyaçlarının da bağımlılıktan kurtulamıyacağı ifade ediliyordu. Metnin ikinci bölümünde Türkiye'deki sosyal ve siyasal ortama değinilmiş, iç güvenliği tehdit edici gelişmeler şu şekilde sıralanmıştı:

"- Rejim ve cumhuriyet için komünizm ve faşizm kadar tehlikeli olan nüfuz suistimalleri.

-Rüşvet olayları ve partizanca yönetim.

- Danıştay Kararlarının uygulanmaması.

- Önemli kararnamelerin hükümet kanatları arasında pazarlık konusu yapılması ve idari yönden son derece önemli olan bazı konuların bu pazarlık nedeniyle sağlıklı çözüme ulaştırılamayışı.

- Hükümet kanatlarının kendi aralarında uyum sağlıyamamaları ve uyum içinde çalışmayışları.

- Güvenlik kuvvetlerinin tarafsızlığının sağlanamayışı.

- Hükümet kanatları arasında uyumsuzluğun öğretime yansıması ve bunun da ulusal güvenliği tehdit edici bir ortam yaratması.

CUMHURBAŞKANI GÖRÜŞMELERİ SÜRDÜRÜYOR

Hükümet üyeleri birbirlerine girmişlerdi, Cumhurbaşkanının görüşmelerinin ne anlama geldiği artık sokaktaki adamca da bilinir olmuştu ama, cinayet şebekeleri çalışmalarını yine de pervasızca sürdürerek Diyarbakır ve İzmir'de canlara kıyıyor, Hükümet ise "görevini" sürdürüyordu.

Cumhurbaşkanı Korutürk Üniversite Rektörlerinden sonra yargı organlarının temsilcilerini de çağırmıştı Köşke. Toplantı Köşk'te yapılan toplantıların en uzunlarından biri olmuş, aralıksız 4 saat 15 dakika sürmüştü. Yargı organları başkanlarının görüşleri şu noktalarda birleşiyordu:

"Seçimler bu ortamda yapılamazdı. Seçimlerin erken ya da geç değil, sağlıklı bir ortamda yapılması önemliydi.

Güvenlik kuvvetlerinin yan tuttuğu açık açık görülüyordu. Güvenlik kuvvetlerinin yanında gizli kuvvetler vardı ve bu gizli kuvvetler onları yan tutmaya kışkırtmaktaydılar."

Tarafsız bir Başbakanın başkanlığı altında yeni bir hükümet kurulması görüşü de toplantıda dile getirilen görüşlerden biriydi.

Bir gazetenin haberine göre Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk Danıştaydan yetkileri konusunda görüş istemişti. Yargı organlarının başkanlarına yetkisizliğinden yakınan Korutürk, görüşmelerini Siyasi Parti başkanlarıyla sürdürecek, Danıştaydan gelecek görüş ve siyasi parti liderleriyle yapılan temaslardan sonra Cumhurbaşkanının bunalımın çözümüne ne yönde katkıda bulunabileceği bu hafta içinde ortaya çıkacak.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi tarafsız Başbakan görüşü yoğunluk kazanmışa benziyor. Zeyyat Baykara'nın adı yine sıkça geçer olmaya başladı.

SEÇİMLER.....

Geçtiğimiz hafta içinde yukarıda anlatılanlara paralel olarak ağırlık kazanan bir diğer görüş "Erken Seçim" görüşü idi. İki büyük partinin başkanları yaptıkları açıklamalarda erken seçime taraftar ve hazır olduklarını bildirmişlerdi. MHP dışında diğer partilerin aynı şekilde erken seçim isteğinde oldukları pek söylenemez.

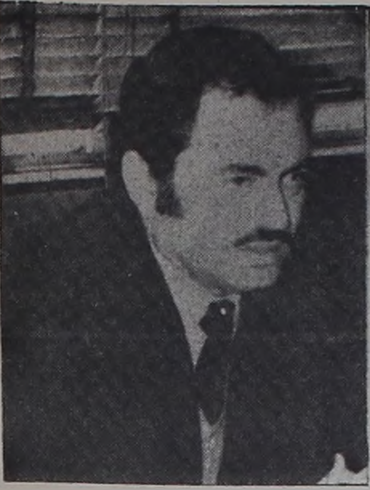
Siyasi çevrelere göre AP ve MHP'nin erken seçim isteği, seçimlere bu hükümetle girme isteğinden kaynaklanıyor. Bu hükümetin 8 ay daha işbaşında kalabileceğine AP'liler de pek ihtimal vermiyor. CHP ise aksi görüşte; "Seçimlerin erken yapılmasına evet; bu hükümetle yapılmasına hayır." CHP için erken seçim isteği seçimlere girme durumunda olan sol partileri saf dışı bırakmayı amaçlıyor. Zira Haziran ayında yapılacak bir seçim için sol partilerden hiçbiri 9 ay öncesinden örgütlenmesini tamamlamış değil.

DP için ise durum biraz farklı. Kurulduğundan bu yana kendi doğrultusunda en tutarlı politika izleyen parti olarak dikkati çeken Demokratik Parti, bu artı puanına bir de "ülkeyi bunalımdan kurtaracak hükümete ortaklık etmeyi " eklemek istiyor.

MSP'nin düşüncesi için ise söylenecek tek şey var: Mutlaka ve mutlaka hükemette olmak... dedik ya istifaya karşı alerjileri var...

Tüm bunlara karşılık sokaktaki adamın, yarınından emin olmadan yaşayanların düşüncelerini soran yok.

Ulusal bir afet halini alan hayat pahalılığının, köyden kente, yediden yetmişe herkesin yaşamını tehdit eden can güvensizliğinin ağır baskıları altında ezilen sokaktaki adamın sorunları siyasi partilerin yönetici kadroları için ikinci planda görünüyor. Sayın "liderler" için güncel sorun, iktidar... ne pahasına olursa olsun ele geçirilmesi ve elde tutulması gereken iktidar. Ancak, ilk genel seçimlerde halkın bu görüşe vereceği yanıt sosyalist partilere verilecek oylarla bilirlenecek.

KEMAL TÜRKLER'Lİ CUMHURİYET HALK PARTİSİ DİSK'TE YENİ BİR HAREKATA GİRİŞTİ

« Toplumsal İlerlemeciler » DİSK'ten tasfiye ediliyor

Sosyalist Yarın'ın ikinci sayısında yayınlanan "Toplumsal İlerleme Adı Altında CHP Kuyrukçuluğu" başlıklı yazıda şu cümleler yer alıyordu :

"Bütün bu çok yönlülükler, Moskova'yı kâbe yapanlarla CHP arasında çok kısa zamanda bir ayrılığın ortaya çıkmasına yol açacaktır... Toplumsal ilerlemecilerin çok kısa süren oportünist savaşımları sanırız bitti. Çünkü, sosyal demokrasinin kendi dengesini de bozacak olan bu kuyruğu, seçim sonrasında koparıp atacağını söylemek için kahin olmaya gerek yok."

Son hafta içinde DİSK bünyesinde ortaya çıkan gelişmeler, Sosyalist Yarın'ın bu yargısına haklılık kazandırıyor. CHP sosyal demokratları, "toplumsal ilerleme" kuyruğundan kurtulmak için, seçim sonrasını bile beklemeye gerek duymuyorlar. DİSK içindeki gelişmeler bunun kesin kanıtını oluşturuyor. Kemal Türkler ve şimdilerde en büyük destekçileri olan Petrol ve Kimya İşçileri Sendikası Genel Başkanı Mehmet Kılınç, Tekstil İşçileri Sendikası Genel Başkanı Rıza Güven ve Genel-İş Genel Başkanı Abdullah Baştürk, DİSK içinde kümelenen "toplumsal ilerlemeciler"e karşı tavır aldılar. İlk olarak da Genel Sekreter yardımcısı durumunda olan Aydın Meriç'in yetkilerine kısıntı getirdiler. Sızan haberlere gore, çok kısa bir süre sonra Aydın Meriç ve onun DİSK içinde oluşturduğu, her işe burunlarını sokan "çalışma gurubu" tasfiye edilecek, DİSK'ten uzaklaştırılacak. Bu işlemin gerekçesi ise, Aydın Meriç ve arkadaşlarının "aşırı görüşlere sahip olması" ve "DİSK'in bütünlüğünü tehlikeye düşürmeleri."

DİSK'teki bu gelişmeler bir takım gerçekleri şu yüzüne çıkarması bakımından çok önemli. Bilinen fakat bu gelişmelerle birlikte bir kez daha ve yadsınamayacak bir biçimde ortaya çıkan ilk gerçek Kemal Türkler'in kişiliğiyle ilgili. Kemal Türkler artık açık açık sosyalist olmadığını ilan ediyor. Çünkü Aydın Meriç'i ve arkadaşlarını iş başına bizzat kendisi getirmişti. Ancak, DİSK'in üst yapısındaki denge giderek CHP lehine değişince ve CHP de artık "toplumsal ilerlemeciler"le arasındaki köprüleri atmaya karar verince, şimdi bu kendi getirdiği "toplumsal ilerlemeci" kadroları tasfiye etmekten çekinmiyor. Kemal Türkler böylece, daha önce "toplumsal ilerleme" CHP işbirliğinin üzerine oturttuğu iktidarını, değişen politikalar nedeniyle şimdi tümüyle CHP'li güçlerin üzerine oturtarak sürdürme peşinde. Son hafta içinde DİSK'teki gelişmelerin ortaya çıkardığı ilk gerçek bu.

DİSK'te olup bitenlerin ortaya çıkardığı ikinci gerçek, "toplumsal ilerlemeciler"le ilgili. "Toplumsal ilerlemeciler" artık herhalde şunu anlamış olmalılar : "Örgütlerde tepeden inme egemenlik kurarak güç kazanmak ve bu güç sayesinde CHP ile kendilerinin de ağırlıklarını duyuracakları bir ortaklık kurarak işçi sınıfı hareketine egemen olmak olanaksız." "Toplumsal ilerlemeciler" bu gerçeği herhalde anlamış olmalılar. Ama onlar bunu anlamamış olsalar da, bugüne kadar çekimser kalan sosyalistler, artık CHP'ye kesinlikle güvenilemeyeceğini herhalde anladılar. Bu, "toplumsal ilerlemeciler" sayesinde oldu.

Son hafta içinde DİSK'te oluşan gelişmelerin ortaya koyduğu son gerçek ise, DİSK için asıl tehlikenin "reformizm" olduğu. Aydın Meriç ve arkadaşlarının da saf dışı bırakılmasıyla, CHP reformizmi DİSK içindeki tırmanmasının odak noktasına gelmiş oluyor. Öyle görülüyor ki artık DİSK, zaman zaman kapitalizmden tavizler koparma şeklinde beliren bir eylem çizgisi izleyecek. Böyle bir politika ise, DİSK' in devrimci ilkelerden tümüyle sapması anlamına geliyor. Ancak böyle bir sendikacılık anlayışının Türkiye koşullarında başarı şansının olmadığı ve DİSK' in böyle bir sendikal mücadele çizgisi izlemesi sonucunda, Türk-İş'in bugün geldiği noktaya geleceği de bir başka gerçek.

DİSK'TEKİ SON GELİŞMELER ÜZERİNE GEREKLİ BİR YORUM

ÜLKEMİZDE SENDİKACILIK YÖNTEMİ NE OLMALI ?

Ülkemiz geri kalmış ve sömürülen bir ülkedir. Bu nedenle, sanayileşmiş ve sömürücü durumundaki ülkeler her ne kadar eski ve zengin bir sendikacılık geleneğine sahip bulunmaktaysalar da bu ülkelerin sendikacılığının izlemiş olduğu yol ve yöntem, bizim sendikacılığımıza ancak belirli ölçüler içinde örnek olabilir. Kaldı ki bu ülkelerde sendikacılığın geçirmiş olduğu evrimden, ulaştığı sonuçlardan çıkarılacak derslerin de bizim ülkemizdeki sendikacılığın çoğu yerde farklı bir yol ve yöntem tutturması gerekliliğini belirginleştirdiği söylenebilir.

Batı sendikacılığı diyebileceğimiz bugünün sanayileşmiş ve sömürücü ülkelerinin sendikacılığı asırlar öncesinden başlayan bir maziye sahiptir. Kapitalizm, bu ülkelerde bizde bugün veya -belli sınırlar içinde sendikal hakların 1960 sonrasında ulaştığı gelişimin ilerisinde sayılabilecek bir aşamaya geldikten sonra, egemen sınıflar bu tür haklara saygılı olmuşlardır. Denilebilir ki iktisadi gelişimle karşılaştırılmalı olarak düşünülecek olursa bizde bazı sosyal haklar (zaman bakımından mevcut büyük gecikmeye rağmen) daha erken sağlanmıştır. Bu sonuç, işçi sınıfının mücadelesinin evrensel bir bütün teşkil ettiği, belli bir dönemde yeryüzünün belli bir kesiminde sağlanan hakların başka bir dönemde başka toplumlarda yürütülen mücadeleleri kolaylaştırmakta olduğu gerçeğinin bir kanıtıdır.

Batı sendikalarının mücadele çizgisi içinde zaman zaman kapitalizmden tavizler koparma şeklinde beliren bir eylem biçiminin egemen olduğu söylenebilir. Dünya üzerinde kurduğu egemenlik sayesinde Batı kapitalizmi bu tür bir sendikacılığın özlemlerini cevaplandırmakta güçlük çekmemiş temel ilkelerde gerilemeden işçilerin en azından belli bir kesimine burjuvazinin egemen olduğu bir Dünyada memnun kalmalarını sağlama yönünde bir doyum getirebilmiştir. Bir başka deyişle bazı Batı ülkelerinde sendikalı işçiler uzunca bir süre kapitalistlerin Dünyanın dört bir köşesinden biriktirdikleri zenginliklerin oluşturduğu sömürü sofrasında, ayak ucunda da olsa yer almakta sakınca görmemişlerdir.

Aslında, böyle bir sendikacılık anlayışının er geç çetin çıkmazlarla karşılaşacağı Batının deneyleri içinde de kanıtlanmıştır. Bu çıkmazlar, emperyalizmin evrensel bir sistem olarak çöküşünün ve uzlaşmaz çelişkilerinin doğurduğu çıkmazlardır. Dünya halkları gerçek bağımsızlıklarına kavuştukça emperyalist ülkelerin işçilerinin kapitalizmin devamına razı olarak bazı tavizlerle yetinmeleri olanaksızlaşmaktadır. Denilebilir ki sanayileşmiş kapitalist ülkeler, vaktiyle sömürdükleri ülkelere ihraç ettikler devrim koşullarını, bu ülkeler devrim süreçlerini tamamladıkları ölçüde, yeniden ithal eder duruma düşmektedirler.

Dolayısıyla, buğün ileri derecede kapitalistleşmiş ülkelerde bile temellerini yitirmekte olan ve geçersizliği kanıtlanmış bulunan bir sendikacılık anlayışının, yani kapitalizmin özüne karşı çıkmadan tavizlerle yetinen bir sendikacılık anlayışının çok daha elverişsiz bir ortamda, örneğin ülkemizde yeşertilmeye çalışılması boşuna ve olumsuz bir çabadan başka bir şey olmamaktadır.

Başka ülkeleri sömürmek olanağına, çağımız koşulları içinde asla erişilmiyecek bulunan, buna karşılık başlıca işlevi yabancı kapitalistlerin ülkemizdeki faaliyetine aracılık ortaklık yapmaktan ibaret bulunan ülkemiz kapitalizminin işçi sınıfının özlemlerini sınırlı tutabilmekteki yetersizliği kolaylıkla ortaya çıkmıştır. Geri kalmış ülkenin kapitalizmi varlığım sürüdürebilmesi için dağıtmak zorunda olduğu tavizlerin gerektirdiği güce ulaşmak bakımından güçlükler içindedir. Böyle bir ülkede kapitalizmden tavizler koparmakla amaçlarını sınırlayan ve yöntemini, yolunu buna göre saptayan bir sendikacılığın mücadelesi ne sonuç verebilir ?

Çoğu zaman bu tür bir sendikacılığın grevler, toplu pazarlıklar şeklinde yürüttüğü mücadelenin egemen sınıfların ülkeyi içine sürükledikleri ekonomik kaosun sorumlusu olarak işçi sendikalarını göstermelerini kolaylaştırmaktan başka bir sonuç vermediği görülmektedir. Örneğin aslında çok önemsiz olan ve enflasyonla silip süpürülen ücret artışları, doğrudan doğruya düzenin ve düzenin sorumlularının neden olduğu fiyat artışlarına gerekçe yapılmak istenmektedir. Hatta bazı ülkelerde bu yolla olumlu hiçbir sonuç alınamadığı halde, faşizme bahane sağlanmış olduğu da bir gerçektir.

Bu koşullar içinde yalnızca kapitalizmden tavizler koparma ilkesine dayanan bir sendikacılık anlayışı yerine, batının deneyleriyle de kanıtlandığı üzere, çalışanların siyasal alanlardaki etkinliklerini gerçekleştirmeye yönelik bir sendikacılık yolunun ve yönetimin, çalışanların ekonomik çıkarlarını sağlamanın da kaçınılmaz yolu olduğu söylenebilir. Kapitalistlerin yönetimindeki bir ekonomik kalkınmayı, boşuna beklemek ve bu kalkınmadan pay almaya çaba sarfetmek yerine, ekonomik kalkınmayı ve adil bir gelir dağılımını sağlıyacak yönde üretim ilişkilerinde, ekonomik yapıda köklü düzelmeleri mümkün kılacak bir siyasal gücün oluşması için gerekli vazgeçilmez katkıyı sağlamak! İşte ülkemiz sendikacılığını demokratik mücadelede bekleyen temel görev bu olsa gerekir.

Elbette ki işçiler için, çalışanlar için acil sorunun kapitalizm olduğunu görmek bazı aşamaların geçilmiş olmasını zorunlu kılan bir gelişim ifade eder. Böyle bir bilinç düzeyinin sağlanması, kapitalistlerden taviz koparmakla yetinilen bir sendikacılık deneyinin yaşanmış olmasını zorunlu kılabilir. Ancak bizim sendikacılığımızın doğuş ve gelişim süreci bakımından gecikmiş olmasının, başka ülkelerin deneyinden yararlanmak suretiyle bazı aşamaları atlıyarak veya fazla beklemeden geçmeyi mümkün kılabileceği de unutulmamalıdır. Batı sendikacılarının yıllar yılı saplanıp kaldığı çıkmaz yolları önceden görmek, bizim sendikacılığımızın çoğu zaman sahip olması gereken avantajlı bir durum teşkil etmektedir.

Kapitalist gelişme, gerçekleştiği ülkelerde başlıca temelini iç sömürünün yanı sıra asırlar süren bir dış sömürüde bulmuştur. Bu tür olanakların, bu olanakların tekelini elinde bulunduran ülkeler için dahi giderek sınırlandığı çağımızda kapitalistlerin yönetiminde ve elinde oluşacak zenginliklerden pay almayı başlıca amaç sayan bir sendikacılık, başarısızlığa başlangıçta mahkumdur. Çalışanların ekonomik olanaklara kavuşturulması kadar bu olanakların oluşturulması da ancak çalışanların özlemlerini karşılamaya yönelik ve çalışanlara dayalı bir demokratik siyasal gelişmenin başarısına bağlı görülmektedir. Sendikaların yararı ve etkinliği de geniş ölçüde bu oluşun içinde yerine getirecekleri işlevle bağlantılı olabilir.

SOSYALİST PA
SEÇİMLERDE...

Bundan yaklaşık iki yıl önce, 30 Mayıs 1975 günü Ankara'da "Dilşad Düğün Salonu"nda yapılan sade bir törenle, yeni bir partinin, Sosyalist Partinin(SP) kuruluşu kamu oyuna ilan ediliyordu. 51 kişiden oluşan kurucular heyeti, kendi aralarından partinin yönetim kurullarını saptadıktan sonra şu çağrıyı yapıyorlardı:

"Emekçiler,

İktidar olma ve kötü yaşantınızı, kendi yaşantınızla birlikte Türkiye'nin yaşantısını ve tüm insanlığın yaşantısını değiştirme olanağı elinizin altındadır. Sosyalist Parti bir kapı açıyor, kurtuluşa giden kapı...."

Bu çağrı ve SP'nin kuruluşu, o günlerde burjuva ve kimi sol çevrelerde tebessümle karşılandı. Burjuvazi ve bu sol çevreler, aynı ağzı kullanarak, Türkiye'nin içinde bulunduğu koşullar'da böyle bir partinin gelişemeyeceğini, kısa zamanda ortadan silineceğini söylüyorlardı.

Aradan iki yıl geçti. Bu iki yıl içinde SP için söylenenler hep aynı kaldı. Yapılan tüm politik değerlendirmelerde SP dışarıda tutuldu. SP'nin liderine "Türkiye Sosyalist hareketinin mahkum ettiği adam" niteliği yakıştırıldı. SP'nin hiç bir gelişme görstermeyen bir "nutuk partisi" olduğu söylentileri ısrarla yayıldı. Ama bütün bu hırçınlıklara, bu seviyesiz polemiklere SP yönetimi tek bir kelimeyle cevap vermedi. Aksine bütün bu polemiklerin dışında kalarak, sosyalist bir partinin asal görevlerini yerine getirmeye çabaladı. Görkemli kuruluş yıldönümü ve kutlama toplantıları yerine, çeşitli kentlerin gecekondu mahallelerinde emekçileren katıldığı faşizmi protesto toplantıları düzenledi. DGM yasa tasarısının meclislerde görüşüldüğü günlerde, yine emekçilerin yoğun olduğu mahallelerde, her türlü baksıyı ve provokasyonu göğüsleyerek, DGM'lere karşı açıkhava toplantıları yaptı. Bu toplantılar, DGM yasasına karşı yürütülen mücadelede, bir siyasi parti tarafından düzenlenen yegane kitle gösterileriydi. Ancak belli grupların kontrolünde olan basın, bu toplantılara ya hiç yer vermedi ya da bir kaç cümleyle geçiştirdi. Ama aynı basın, bir süre sonra yine bir siyasi parti tarafından düzenlenen "Şili Halkıyla Dayanışma" geçelerine sütunlarını alabildiğine açmaktan çekinmiyordu.

Evet aradan iki yıla yakın bir süre geçti ve SP'nin 13 Şubat 1977 günü yapılan Genel Yönetim Kurulu toplantısından sonra basına şu açıklamada bulunuldu:

"Sosyalist Parti, burjuvazinin koyduğu yasal barajları aşarak, Genel Seçimlere girme hakkını kazanmıştır... Sosyalist Parti 15 ilde ve bu illeren çevresindeki 151 ılçede örgütlenmiştir. Örgütlendiğimiz iller şunlardır:

Adana, Adıyaman, Ankara, Gaziantep, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kırklareli, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ, Uşak.

Bunlar dışında Erzincan, Kars, Malatya da da il ve ilçe örgütleri kurulmuş bulunmaktadır. Sosyalist Parti, Seçim gününe kadar 67 ilde örgütlenerek, seçimlere yurt çapında katılma kararındadır."

SP, kurulduğundan bu yana kendisi hakkında yapılan olumsuz propagandalara, yalan yanlış değerlendirmelere hiç cevap vermedi. Çünkü SP, inanmış sosyalistlerin, sosyalizm davasının gerçek sahibi olan emekçilerin partisiydi ve sosyalistlerin çeşitli söylentilere, haksız değerlendirmelere verecekleri cevap, yerinde ve kesin olurdu. Tıpkı, SP Genel Yönetim Kurulu'nun 13 Şubat 1977 günü yapılan toplantısından sonra basına verilen açıklama gibi....

İşçi kardeşler! Köylü kardeşler! Emekçi kardeşler! Sınıf yapınız dolayısıyla ancak sizler, kesin kararlılıkla ödün vermeden emperyalizme ve kapitalizme karşı çıkarsınız. Kapitalist ilişkilere son vermekte ancak sizlerin çıkarı vardır. İşçi kardeşler! bu mücadelenin başını ancak sizler çekebilirsiniz. Çünkü çıkarlarınız kapitalizmle kesin biçimde çatışmaktadır ve ancak sizler, sömürücülerin karşısında ayrı bir sınıf oluşturduğunuz bilinci ile iktidara gelip " ücretlilik " sistemine yani kapitalizmi besleyen ilişkilere son verebilirsiniz. Ve ulusal ekonominin kilit taşı durumundaki üretim araçlarını, değiş-tokuş ulaşım, ve kredi araçlarını kamulaştırarak, tüm emekçilerin, tüm ulusun sömürülmekten, ezilmekten kurtulmasına yol açabilirsiniz. Tarım işçileri, küçük köylüler sizin doğal müttefiklerinizdir. Sosyalist aydınlar, devrimci gençler bu ittifakın perçinlenmesinde ve sosyalist teoriye, politikaya ilişkin konularda sizlerin güvenilir yardımcılarınızdır.

Sosyalist kardeşler! Devrimci Gençlerimiz! Bu aşamada görevimiz, işçilerin, köylülerin, emekçilerin bilinçlenme sürecini hızlandırmaktır. Sosyalizm, işçi sınıfının davasıdır. Sosyalizmin taşıyıcısı da, gerçekleştiricisi de odur. Onun demokratik öncülüğünde bütünleşmiş, bilinçli emekçi halk yığınları olmadan, hiç bir başarıya ulaşamaz. İşçilerin , köylülerin, emekçilerin desteği sağlanmazsa, sosyalistler, devrimci gençler karaya vurmuş balığa dönerler.

Türkiye'nin gerçeklerini bilmek zorundayız. Sosyalizm için hazır reçete yoktur. Sosyalist ilkelerden hareket ederek, mücadele yöntemimizi de, iktidar olunca kuracağımız sosyalizmin biçimini de, bu gerçeklere göre saptayacağız, bundan dolayı mücadele yöntemimiz de sosyalizmimizin biçimini de bu gerçeklere göre satpayacağız, bundan dolayı mücadele yöntemimiz de sosyalizmin biçimi de bize özgü olacaktır. Tekrar edelim: Sosyalist ilkelerden çıkış yapacağız; bilime dayanacağız. Ve sosyalist ilkelere, bilime dayandığımız için, bize özgü bir yol izleyeceğiz; bize özgü biçimde bir sosyalizm kuracağız: Bağımsız demokratik Türkiye Sosyalizmi.....

Sosyalist Kardeşler! Devrimci Gençler! Teori sorunlarında, strateji ve taktik sorunlarında görüş ayrılıklarınız ne olursa olsun, hepimiz aynı teoriye dayanıyoruz; hepimiz sosyalistiz. Bu bizim biricik güç kaynağımız. Bu gücümüzü yitirmemeliyiz. Tartışmalarımızda, bilimden, ahlak kurallarından ayrılmayacağız. Bilim adamları teorik anlaşmazlıkların nası gerçeklerin mihenginde çözüyorlarsa, teorimiz, bilimsel bir teori olduğu için biz de anlaşmazlıklarımızı aynı yoldan çözeceğiz.

30 Mayıs 1975 — Sosyalist Parti kuruluyor.

BİR GERÇEK VE BOZULAN HESAPLAR

Bugün artık istense de, istenmese de ortada bir gerçek var. Bu gerçek Sosyalist Parti gerçeği. Bu, bütün sağ güçlerin, CHP sosyal demokratlarının ve iki yıldır kendi kendilerini Türkiye Sosyalist hareketinin tek ve gerçek "temsilcisi" olarak ilan eden TİP bürokratlarının isteseler de, istemeseler de yadsıyamayacakları bir gerçek. Artık bütün olasılıklar, bütün hesaplar bu gerçekten hareketle değerlendirilmek zorunda....

Bu gerçekle birlikte bir takım hesaplar tümüyle bozuldu. Hesabı bozulanların başında CHP geliyor. Sözde ilerici, demokrat, sosyalist yazarları da yanına alarak boş sandığı "demokrasi mücadelesi " alanında artık CHP, istediği gibi at oynatamayacak. CHP, faşizme karşı olduğunu, demokrasi mücadelesi yaptığını artık somutta kanıtlamak zorunda. Bunun ise tek bir yolu var. Bu yol, sola ve bu arada SP ile diyalog kurmaktan, dayanışmaya girmekten, karşılıklı konuşup, anlaşmadan geçiyor. Çünkü CHP'nin bütün engellemelerine, yaydığı bütün söylentilere karşılık, bugün ortada SP gerçeği var. Bu gerçeğe sırt çevrimenin anlamı ise, demokrasi mücadelesinde, faşizme karşı mücadelede samimiyetsiz olmakla özdeş.....

"Ölü doğmuştur", "örgütlenemez", "gelişemez" denilen SP'nin tüm engelleri aşarak, genel seçimlere girme hakkını elde etmesi ile hesabı bozulanların ikincisi ise TİP. Artık, "Türkiye sosyalist hareketinin tek temsilcisi" yutturmacasını devam ettirmenin ve boş gibi görünen meydanda CHP ile kontenjan pazarlıklarına girmenin olanağı yok. Çünkü artık o meydende üye sayısı 1500'ü geçen bir başka sosyalist parti daha var. Kimin Marksist bilim yolunda olduğunu, kimin somut koşulların somut tahlilini yaparak doğru bir politika izlediğini kanıtlamak için artık "laf" yeterli değil. Bu soruların cevabını zaman ve zaman içinde takınılan tavırlar verecek.....

ÇAGRI

15 ilin tüm ilçelerinde örgütlenerek Genel Seçimlere katılma hakkını elde eden sosyalist parti, genel olarak seçimlerden ve özellikle de 1977 seçimlerinden ne bekliyor?

Bugün için beklenen tek bir şey var. O da emekçilerin kurtuluşuna giden bir yolun, gerçek sosyalist bir yolun varlığını bütün ağırlığıyla duyurmak. SP seçim olayına bu gözle bakıyor ve şu çağrıda bulunuyor.

"Ulusça, Amerika'nın ve tekelci sermayenin çıkarlarına hizmet ediyoruz. Bunlara ortak bir avuç işbirlikçiye çalışıyoruz. Bu durumda ne Türkiye geri bırakılmışlıktan kurtulabilir, ne de emekçiler insanca yaşama olanağına kavuşabilir. Çıplak gerçek budur. Egemen çevreler bu gerçeği "Nurlu ufuklar" edebiyatıyla gizlemeye çalışıyorlar. Sahte bir milliyetçilik maskesi arkasında emekçi halk yığınlarını aldatmaya ve gerçek yurtseverlerin, emekçilerin sömürülmesine meydan vermemek; ileri ekonomisi, ileri sosyal yaşantısı; ileri kültürü, sanatı edebiyatı, felsefesi ile, koca insanlık ailesinin sevilen sayılan bir üyesi olmayaçalışmaktadır. Gelenek ve göreneklerimizde, bu amaca hizmet edecek ne varsı; güzele, doğruya, iyiye, barışa, insanlık sevgisine yönelik neyimiz varsa, hepsini ortaya çıkarıp, çağdaş ölçülere vararak değerlendirmektir günümüzde milliyetçilik. Milliyetçilik her halde düşmanlık tohumları saçmak, başka ulusları aşağılamak, asla değildir. Milliyetçilik yurdunu sevmek, ulusunu sevmek, dilini, kültürünü sevmek, yurdunu korumak, güzel, doğru işler başararak ulusunu herkese sevdirmek, yüceltmektir. Geribırakılmış toplumlar için milliyetçilek emperyalizme karşı olmaktır; kapitalist ilişkilerin boyunduruğundan kurtulmak sosyalizme yönelmektir.

Sosyalist Kardeşler! Devrimci Gençlerimiz! Bir burjuva düzeni içinde yasal mücadele veren sosyalist örgütler,

ARTİ

meşruluklarını kabul ettirmek için de savaşırlar. Bu şu demektir: Sosyalist örgütler elbet toplumun yasaları olanak verdiği için kurulabilmişlerdir. Ve mücadelelerini bu alanaklardan yararlanarak sürdürmektedirler. Ancak bu durumu burjuvazinin bir lütfu, bir ihsanı olarak yorumlamak, "icazet"li bir sosyalizmden söz etmek doğru değildir. Çünkü burjuvazi, sosyalist partilerin kurulmasını olanak veren yasaları, hiç kuşkusuz birtakım zorunluluklar karşısında kabul etmiştir. İşçi sınıfının güçlenmesi, politik hakları için sürekli mücadele etmesi; ya da sol çevrelerin kimi rastlantı uyumluluklarından yararlanarak varlıklarını dayatabilmiş olmaları; ya da dış ilişkiler, burjuvaziyi solun meşruluğunu kabule zorlayabilir. Herhalde burjuvazi böyle bir kararı durup duruken kendiliğinden almaz. İşçi sınıfını aldatmak için kurdurabileceği muvazaa partileri bile, son tahlilde zorunluluk karşısında kurulmuş partilerdir. Politikada hiç bir şey bir tarafın iradesine bağlı değildir. Her şey etki tepki yasasına göre oluşur. Kaldı ki, yasal yol dikensiz yol da değildir.

TİP'in uğradığı saldırılar hatırlansın. Üstelik bu dural (statik) bir durum hiç değildir. Meşruluğunu sürekli korumak ve aynı zamanda meşruluğun sınırlarını sürekli genişletmek için mücadele vermek zorunludur. Burjuva düzeninde sosyalistlerin "meşruluk" savaşı bitmeyen bir savaştır. Sosyalistlerin iktidara gelmeleri bile bir güvence değildir. Şili örneğinde görüldüğü gibi... Ancak, sosyalizme yönelik yeni düzen sağlam temele oturtuldukça "meşruluk" da sağlam temellere oturmuş olur. Burjuvazinin eline fırsat geçince sosyalizmi meşruluk sınırları dışına itmeye çalışacağı akıldan çıkarılmamalıdır. Ve sosyalistler hiç değilse bu fırsatı vermemelidirler.

İyi niyetli yurttaşlarımız! Bu düzenden memnun olmayan kardeşlerimiz! Adaletli bir düzen kurulması, demokrasinin nimetlerinden gerçekten yararlanılabilmesi için, bugüne dek iktidar olmuş olan sınıfların, iktidardan uzaklaştırılması şarttır. Çünkü Türkiyeyi bu hale getiren onlardır; emekçileri sömüren onlardır; herkesin yarınlarından umut kesmesine, mutsuz olmasına sebep olan onlardır. Nasıl istersiniz ki, onlar bu duruma son versin. Bu duruma, ancak çıkarları bu durumun değişmesinde olanlar, yani işçiler, köylüler, emekçiler ve tüm iyi niyetli yurttaşlar son verebilir. Türkiye'nin hızlı, dengeli ve uyumlu kalkınmasıda, demokrasinin gerçekten uygulanması da, bu günkü haksızlıkların, çirkinliklerin yerini, adaletin, doğruluğun, güzelliğin alması da, emekçilerin iktidar olup kapitalist ilişkilere son vermesine bağlıdır.

SOSYALİST PARTİ, yoksulluk, umutsuzluk, karamsarlık içindeki tüm yurttaşlarımıza bir umut kapısı açıyor: Kapitalizmin yitirdiği insanlığımızı hep beraber elbirliği ile yeniden kazanalım...."

SP'nin SEÇİMLERE GİRMESİ İNCE HESAPLARI BOZACAK

SOSYALİST PARTİ GENEL BAŞKANI MEHMET ALİ AYBAR, SP'NİN İSTANBUL'DA TOPLANAN GENEL YÖNETİM KURULUNDA YAPTIĞI KONUŞMADA SP'NIN SEÇİMLERE GİRME HAKKINI KAZANDIĞINI BELİRTTİ. AYBAR'IN KONUŞMASI ÖZETLE ŞÖYLEYDİ:

12 Mart'tan beri Türkiye faşizmin baskısı altında bulunuyor. 1973 seçimleri faşizm tehlikesini ortadan kaldırmamıştır. MHP'nin temsil ettiği sivil giysili faşizm, bu kez de Devleti içinden ele geçirmeyi denemektedir. Operasyon iki yoldan geliştirilmektedir. Bakanlıklara, Devlet dairelerine MHP faşist militanlar yerleştirmektedir. Silahlı Kuvvetler içinde de sempatizanları, taraftarları bulunduğu ısrarla söylenmektedir. Buna paralel olarak, MHP, Ülkü Ocaklarına bağlı yarı-askeri bir örgüt olan komando birlikleri vücuda getirmiştir. Faşist komandolar köylere kadar yayılmışlardır. Saldırılar, cinayetlerle yurtta bir terör havasının yerleşmesini sağlamışlardır. İktidarı tekeline almak için iki koldan yürüyen faşizm, solun bölünmüş olması, demokrat güçlerin işin vahametini fark etmemeleri ve işçi sınıfımızın henüz faşizmi göğüslemeye hazır olmaması yüzünden, iki yıldır büyük mesafeler almıştır.

Şimdi MHP'nin yeni bir girişimi karşısında bulunuyoruz: Faşist diktanın ilk aşaması olan sıkıyönetim ilanı için MHP harekete geçmiştir. Kendisinin de hedef alındığını bilen MSP'nin karşı çıkması sonunda, sıkıyönetim ilanı şimdilik durdurulmuştur.

Sıkıyönetimin ilanı üzerine, Türkçülüğün etkisindeki, yani faşist bir ulusçuluk anlayışına bağlanmış kimi komutan, yargıç ve savcılar iş başına gelecek ve 12 Mart günleri, tutuklamalar, işkenceler, idamlar ve tepeden inme kararve uygulamalarla geri gelecektir. Solda başlayan tasfiye giderek tüm demokratları içine alacak; ilerici basınsusturulacak; toplantılar yasaklanacak; sol partiler, ilerici dernekler kapatılacaktır. Böyle bir ortamda MC iktidarının bir kanadını oluşturan MHP Genel Başkanı için iktidarı tekeline geçirmek, hele Silahlı Kuvvetlerin desteğini alırsa, hiç de zor olmayacaktır. Bu girişim üstelik, Amerika'nın orta-doğudaki stratejik hedeflerine uygun olduğu için, ayrıca CIA tarafından da desteklenecektir.

Bugün Türkiye'nin ve emekçi halkımızın karşılaştığı tehlike, böylesine büyük bir tehlikedir. Bu tehlikenin sadece sloganlar atarak önlenemiyeceği ise açıktır. Faşizmi geriletecek, sindirecek biricik sosyal güç olan işçi sınıfının öncülüğünde, köylüler, soldaki tüm partiler ve kuruluşlarla, solla dialog kurmaya itelenmiş bir CHP'den oluşan anti-faşist bir cephenin vakit geçirilmeden kurulması zorunludur.

Sosyalist Parti bunu bir yıl önce önerdi. Ancak anımsanacağı gibi, CHP'nin solla dialog kurmamaktaki inadı, bu girişimin başarıya ulaşmasını önlemiştir.

CHP'ye umut bağlıyanlar, CHP yöneticilerini sol'la tüm sol'la bir masaya oturup, faşizmle etkili mücadele yollarını saptamaya ve faşizme karşı Sol'un yanında mücadele etmeye zorlamalıdırlar. CHP'ye anlatılmalıdır ki, Sol'la tüm sol'la işbirliği yapmayan bir CHP: (yani demokrasinin temel koşulu olan diyalogu, özellikle Sol'la konuşmayı reddeden bir CHP), demokrasi getirme vaadini tutamaz. Üstelik iktidarda yalnız kalacak olan bir CHP kendi iktidarındada sürecek olan dışa bağımlı, çarpık kapitalizmin dar boğazları ve bunların yarattığı sosyal tepkiler karşısında, faşizan önlemlere başvurma durumu ile karşılaşacaktır. CHP'ye bütün bunlar anlatılmalıdır. Beri yandan, Ekim seçimleri CHP'yi tek başına iktidara getirse bile, (ki son derece zayıf bir ihtimaldir), Sol'un desteğinden yoksun bir CHP, uzun zaman iktidarda kalamıyacaktır. Ancak Sol'la dialoğu sürdüren bir CHP ekonomik bunalımın etkilerini hafifletmek çarelerini bulma şansına sahiptir. Dışa bağımlı çarpık kapitalizmin hastalıkları "Halk Sektörü" gibi fantazilerle tedavi edilemez.

Bizler, Türkiye Solunu oluşturan çeşitli parti ve kuruluşlar da, faşizm karşısında sorumluluklarımızın bilinci içinde kimi kesin kararlar almak zorundayız. Baş tehlike, emperyalizm ve uşaklarının tezgahladığı faşizmdir. *Görüş ayrılıklarımızı saklı tutarak faşizmi durduracak ve geriletecek ortak bir mücadele yolu bulmalıyız. Bugün için bu temel görevimizdir. Emperyalizm 12 Mart öncesi tezgahladığı oyunu sürdürmektedir. Bunun dışında da oyunlar tezgahlanmaktadır. Türkiye solunu, Türkiye solunun bağımsızlığını dört bir yandan gelecek tehlikelere karşı korumak zorundayız. Öncelikle Türkiye'de oyun içinde oyun oynandığını görmek, bilmek zorundayız. Ama bunu yaparken, Sol'un faşizm karşısında bir bütün olarak mücadele etmesini de sağlamak zorundayız. Bunu başaramazsak, düşmanların ekmeğine yağ sürmüş oluruz. Türkiye gerçeklerine yaklaşımımız farklı olabilir. Teoride görüş ayrılıklarımız bulunabilir. Hatta Dünya solundaki cephelerden birini benimsemiş de olabiliriz. Eğer bilime dayanıyorsak, bütün bu ayrılıkları bilim ışığında, bilimsel çalışmaların gerektirdiği objektiflik, doğruluk ve serin kanlılıkla ele almalıyız.*

Sosyalist Parti, burjuvazinin koyduğu yasal barajları aşarak, Genel Seçimlere girme hakkını kazanmıştır. Bu büyük bir başarıdır. Partili arkadaşlarımızın, maddi manevi fedakarlıkları ile kazanılmış bulunan bu başarı, Türkiye'de işçileri, köylüleri gerçekten iktidara getirmeyi amaçlıyan ve bürokrasiye karşı olan, bağımsız bir sosyalist devrim anlayışını, yani partimizin görüşlerini, radyo konuşmalarında emekçi halkımıza duyuracağı için son derece önemlidir. Sosyalist Parti'nin seçimlere katılması bundan başka bir takım ince hesaplar peşinde olanların oyununu bozacağı için de önemlidir. *Sosyalist Parti 15 ilde ve bu illerin çevresindeki 151 ilçede örgütlenmiştir. Örgütlendiğimiz iller şunlardır.*

Adana, Adıyaman, Ankara, Edirne, Gaziantep, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kırklareli, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ, Uşak.

Bunlar dışında Erzincan, Kars ve Malatya'da da il ve ilçe örgütleri kurulmuş bulunmaktadır. Sosyalist Parti seçim gününe kadar 67 ilde örgütlenerek, seçimlere yurt çapında katılma kararındadır.

Örgüt kurma çalışmaları sırasında, kimi kaymakamlar ve Emniyet Amirleri arkadaşlarımızı engellemeye kalkışmışlarsa da, bu yasa dışı direnişler bizi durduramamıştır.

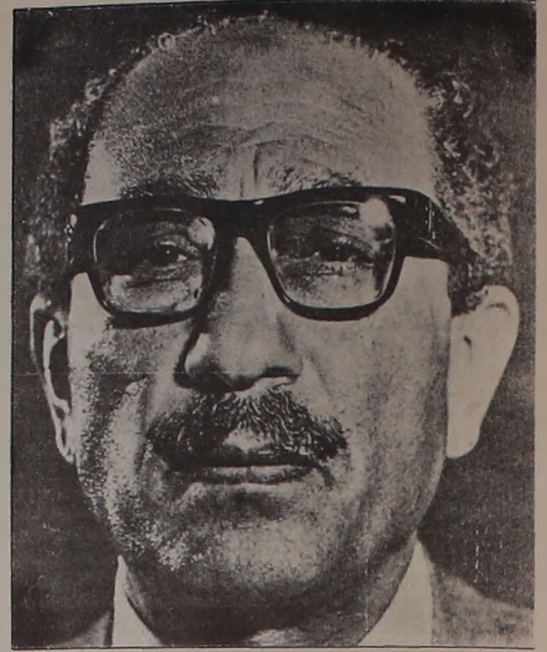
Bunun dışında solda görünen kimi çevrelerin de engelleme girişimlerine tanık olunmuştur. Bu gayretkeşlikler de sonuç vermemiştir. Gittiğimiz yerlerde işçilerin, köylülerin genellikle sempatisi ile karşılaştık. İlçe örgütlerimizi çoğu yerde salt işçilerden, köylülerden oluşturduk. Bunlar yeni arkadaşlardır. Emekçi halk yığınları içinde uyanan, kendi davalarına sahip çıkan genç emekçilerdir. Örgütlenme çalışmaları sırasında kapattırılan TİP'teki eski arkadaşlarımızla da karşılaştık. Bunlar gerçek partilerine kavuşmanın sevinci ile, partimize kayıtlarını yaptırdılar, örgütlerimizde görev aldılar.

Dünyada ve Türkiye'de sosyalist hareket iki önemli sorunla karşı karşıyadır. Her toplum, sosyalizmi kendi koşulları içinde, kendi gücüne dayanarak kurmak ve sosyalistler arası ilişkilerde bağımsızlığını korumak zorundadır. 60 yıla varan sosyalizm uygulamaları ve kimi talihsiz müdahaleler, bağımsızlığın, sosyalizmin vazgeçilmez bir koşulu olduğunu kanıtlamıştır. Bugün bu alanda cesur adımlar atıldığını kıvançla görüyoruz.

İkinci sorun, işçilerin, köylülerin, önce öz partileri içinde, daha sonra devlet ve toplum içinde, gerçekten söz ve karar sahibi olmaları, bürokrat yöneticilerin egemenliğine son vererek, yönetimi doğrudan doğruya ele almalarıdır. Bu sosyalist demokrasinin koşuludur. Emekçi yığınlarından bağımsızlaşmış bürokrat yöneticiler, partide ve Devlet içinde egemen durumlarını korudukları sürece, sosyalist demokrasinin kurulması olanaksızdır. "İşçi sınıfının hiçbir zaman tümü ile bilinçlenemiyeceği" biçimindeki, Marksizme ters düşen bir görüşten hareket ederek, aydınların yöneticiliklerini sürdürmelerini zorunlu gören, sözde teoriler savunulduğu ve uygulandığı sürece, sosyalist demokrasinin gerçekleşmiyeceği ve gerçekleşmediği ortadadır. Batının komünist partileri, demokrasiyi savunurken, parti içi demokrasi sorununu askıda bırakmazlar. Kalımlı yöneticilik, katı merkezcilik, askeri disiplin ve bütüncüllük gibi ilkelerin sosyalizmle, sosyalist demokrasi ile bağdaşmadığı, öncelikle kabul edilmek gerekir. Komünist partileri, içi yapılarını, bürokratik bir yönetici grubun oluşmasına olanak vermiyecek biçimde değiştirmelidirler. Sosyalist altyapı devriminin, sosyalist üst-yapı devrimine yolaçması, geri bırakılmışlık koşullarının olumsuz etkilerine son verilmesinin yanı sıra, parti iç yapısının da tabanın gerçekten söz ve karar sahibi olmasına engel olmayacak biçimde değiştirilmesine bağlıdır.

DÜNYADA YARIN

MISIR

RESMİ KAYNAKLARA GÖRE MISIR'DAKİ OLAYLARDA EN AZ 65 KİŞİ ÖLDÜ YÜZLERCE KİŞİ YARALANDI VE SADECE KAHİRE VE İSKENDERİYE'DE 1400 KİŞİ TUTUKLANDI

işçiler fiyat artışlarına «hayır» dedi

17 Ocak'ta Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat "Millet Meclisinde (ki bu sözde millet meclisidir, ve Sedat'ın elinde bir kukla durumundadır.) Gıda maddelerinin ve öteki temel tüketim malları fiyatlarının yükseltildiğini açıkladı. İki gün sonra da bu kararı geri aldığını, fiyat artışlarının geçerli olmayacağını sessizce açıklamak zorunda kaldı.

Şüphesiz, Sedat bunu kitlelerin içinde bulundukları kötü yaşam koşullarını dikkate alarak yapmadı. Mısır'da resmi verilere göre asgari ücret 40 dolar civarındadır (yaklaşık 600TL) gerçek ücret olarak alınırsa günlük asgari ücretin bir doların altında olduğu görülecektir. Isıtma ve yemek pişirmede kullanılan Tüp güzın fiyatı 1.60 dolardan 2.40 dolara yükselmiştir. Rejimin kararnameyle tesbit ettiği öteki fiyatlar da son derece yüksektir. Un'un fiyatı % 63, ekmeğin % 50 artmıştır. Yine şeker, sabun, gosolin, sigara ve bazı tekstil malları fiyatlarında da önemli yükselmeler olmuştur.

Eğer Enver Sedat "insani" gerekçelerle hareketsiz kaldıysa bu kendi durumu açısından önemli bir gerilemenin de işaretidir. 18 Ocak'ta hemen Mısır'ın bütün büyük şehirlerinde onbinlerce insan Monarşinin devrildiği 1952'lerden bu yana hükümete karşı en büyük gövde gösterisini yapıyorlardı.

Sedat'ın "mücadele, kararlılık, ve fedakarlık" çağrısına -Sedat'ın niyetinin tersine- protestocu kitleler polis istasyonlarını ateşe vererek, dükkanları ateşe vererek cevap verdiler.

Kitlelerin gözünde rejimi temsil eden kurumlar birer birer seçilip hedef alınıyordu. Rejime karşı gösterilerin başladığı Iskenderiye'de, protestocular başkan yardımcısı Hüsnü Mübarek'ın deniz kenarındaki evini yaktılar. Kahire'de, Arap Sosyalist Birliği merkezi ateşe verildi. (Sedat'ın geçen Kasım'da çok parti sistemine geçileceğini ilan etmesine rağmen tek legal parti Arap Sosyalist Birliğidir.)

Göstericiler Sedat'ın Kahiredeki, Sovyet yapısı tanklarla korunan sarayına ulaşamadılar,fakat, Sedat'ın Asuvan'daki ikinci villası ve Yugoslavya devlet başkanının ziyareti için yaptırılan zafer takını yaktılar. Bu arada Tito'da ziyaretini gerçekleştiremiyeceğini bildirmişti. Buna gösterdiği resmi gerekçede Başbakan Cemal Bicevic'in 18 Ocak'ta bir uçak kazasındaki ölümüydü.

Kahire'nin göbeğindeki "kurtuluş meydanında, Hilton Otelinin ve Arap Lig'i merkezi gerisinde toplanan göstericiler 3,5 metrelik Sedat'ın posterlerinin asılı olduğu duvara doğru yürüdüler. Reuters ajansının haberlerine göre göstericiler önce başkanın posterine taşlar attılar, sonra indirip yırttılar, parçalayıp, parçaları bir çeşmeye attılar.

İşçilerin Kahirenin güneyindeki Sanayi Merkezi olan Helvan'dan Millet Meclisine doğru yürüyüşe geçtiklerinde, Meclise giden bütün kapılar kapatıldı. Kahire'nin merkeziyle Helvan arasında ulaşım durduruldu. Böylece işçilerin Kahire'nin merkezine ulaşmaları önlenmek isteniyordu. Meclise giden yollar polis tarafından kordon altına alınmıştı.

Helvan işçileri barikatlar kurdular, otomobilleri taşladılar. Bir sanayi banliyösü olan Shubra el-Keyma'da, işçiler üretimi sabote etmek için oturma grevi yaptılar.

Kitlelerin kızgınlığı sosyal eşitsizliklerin çekilmez bir düzeye varmasıyla ilgilidir. Sosyal eşitsizlik Sedat'ın "iktisadi liberalleşme" politikasından bu yana en yüksek seviyeye çıkmıştı. Taş atıp yangın çıkaranların temel hedefleri Mısır'da "zenginliğin simgesi" olan şeylerdi. Amerikan ve Alman yapısı lüks otomobiller vb. 21 Ocak tarihli bir habere göre göstericiler Libya'lı ve Suudi Arabistan'lı milyonerlerin de eğlendikleri gece kulüplerini tahrip etmişlerdi.

Görstericiler tarafından atılan sloganlar yönetici sınıflarla kitleler arasındaki kesin tansiyonu da gösteriyordu. Washington Post'un bir haberine göre göstericiler Sedat'ın en küçük kızının Mısır'ın en zengin ailesinin oğluyla evlenmesine atıfta bulunarak "Kızın en son moda giyiniyor ve biz bir odada 10 kişi yaşıyoruz" diyorlardı.

Sedat içinde "Sen Asuan'da hayat sürüyorsun biz taş yiyoruz" Sedat istifa. Nasır... Nasır... Nasır... gibi sloganlar görülüyordu. (Bilindiği gibi şimdilerde Sedat'ın kitlelerden geri almak istediği sosyal haklar Nasır zamanında elde edilmiştir.)

En çok söylenen şarkı da şöyle deniliyordu: "Kanımız ve hayatımız pahasına fiyatları artırtmıyacağız" Bu slogan İsrail'deki filistinlilerin şarkılarını hatırlatıyordu. "Kanımızla canımızla Galibee'yi kurtaracağız".

Toplum polisinin sopa, plastik kalkan, göz yaşartıcı bomba kullanması Kahire, İskenderiye ve Süveşs kentlerinin sokaklarını dolduran kalabalığı dağıltmaya yetmedi, polis kalabalığa ateş açtı.

Kahire'nin doğusundaki Hadaik el-Kouba'da bir polis karakolunun ateşe verilişi üzerine kalabalığa ateş açan polis yedi kişinin ölümüne neden oldu. 19 Ocak'ta Sami Rizakallah şunları söylüyordu:

"Kahire'nin eski semtlerinden ve Azhar Üniversitesi yakınında kalabalığa bir bölük toplum polisinin ateş açması sonucunda 10 yaşında bir çocuk göğsüne saplanan bir tabanca kurşunuyla can verdi."

Ayaklanmanın ilk gününden sonra bütün üniversiteler kapatıldı. Parlamentoyla ilişkilerden sorumlu devlet bakanı Fuat Muhittin hükümetin durumla ilgili "objektifbir değerlendirme" yaparak "işçi sınıfını memnun" edeceklerini söylüyordu.

Fakat kitleler vaad değil tedbir bekliyorlardı. Gösterilerin ikinci günü olan 19 Ocak'ta Sedat Kahire İskenderiye ve Süveyş kentinde sokağa çıkma yasağı koydurdu. Saat 16'dan sonra sokakta görülen herkese ateş açması için toplum polisine yetki verildi. Buna rağmen sokağa çıkma yasağının ilanınıdan sonra bile sokak çatışmaları devam etti. Ve yeni bir slogan atılıyordu "Nasıl olsa ölüyoruz, vurun, Açlıktan öleceğimize Sedat'ın kurşunuyla ölelim".

Ordu birlikleri polisin yardımına çağrıldı. Tanklar ve zırhlı araçlar hükümet binasının dışına, bankaların önüne ve devlete ait gazetelerin bulunduğu yerlere yerleştirildi. New York Times'ın bir haberine göre "Makinalı tüfekle techiz edilmiş askerler stratejik noktaları tutmuşlardı ve bunlara ateş açma emri verilmişti.

Bununla birlikte Sedat karardan dönmek zorunda kaldı. Hükümet 18 Ocak'ta fiyat artışlarıyla ilgili kararın yürürlükten kaldırıldığını bildirdi. Resmi kaynaklara göre en az 65 kişinin öldüğü, yüzlerce kişinin yaralandığı ve 1400 kişinin sadece Kahire ve İskenderiyede tutuklandıklarını bildiriyordu. Böylece 1952'den bu yana ilk defa Kahire'ye ordu birlikleri giriyordu. Bu da Sedat rejiminin kitlelerle olan "ilişkisini" ortaya koyan bir göstergedir. Böylece Sedat öteki arap Devlet başkanları gibi kendi halkına karşı İsrail'e olduğundan daha kararlı bir şekilde harekete hazır olduğunu bir kere daha göstermiş oldu.

22 Ocak tarihli New Yor Times, İsrail Savunma Bakanı Simon Perez'in bir demecini yayınlıyordu. Perez Mısır yönetiminin nümayişçilerle baş edebilmek için Sina'daki askerini azalttığını, Olayların patlak vermesinden sonra zırhlı birliklerin ve komandoların süratle Asuan, İskenderiye ve Kahire'ye doğru hareket ettiklerini" söylüyordu.

Şüphesiz bütün gerici rejimler gibi Mısır hükümeti de olayların bir kaç bozguncunun başının altından çıktığını, söyliyecekti. Nitekim İç İşleri Bakanı Seyit Fehmi kamuoyuna yaptığı açıklamada "güvenlik kuvvetlerinin Kahire'yi yakma girişimini açığa çıkardıklarını(!...), Başbakan Memduh Salem ise göstericilerin başında komünistlerin bulunduğunu söylüyorlardı.

Sedat ve Tayfası daha iyisini biliyor. Hükümet eğer temel gıda maddelerine yaptığı subvansıyonu keserse- ki bu sayede fiyatlar yapay olarak düşük tutuluyor, o zaman yoksul insanlar açlığa terkedilecektir!...

Sedat bu durumun çok sert bir muhalefete yol açacağını bildiği halde neden bu yola baş vurdu? Gerçek olan bir şey varsa Sedat kitlelerin talepleriyle emperyalizmin talepleri arasında sıkışıp kaldı.

Mısır'ın cari dış borçları 12 milyar dolar. Ülkenin yıllık gayrı safi milli hasılasından fazla. Birçok yarı-sömürge ülke gibi Mısır'da sürekli olarak birikmiş borçlarının faizlerini ödemek için yeniden ödünç para bulmak zorunda. Bu da borçları sürekli artırıyor.

Mısır'ın bu yüksek borçları ekonomik çıkmazının göstergesidir. Milli gelirin üçte birini oluşturan tarım üretimi duraklama ya da gerileme halinde. Bu yılki dış ticaret açığı 3,3 milyar dolar ve enflasyon oranı % 35.

Sedat bu olumsuz durumdan kurtulmada iki ayrı yoldan söz ediyor. Uzun vadede yabancı sermayenin yeni sanayiler getireceğini, bununda ülkeyi kalkındıracağını söylüyor. Fakat bunun şimdiye kadar hiç bir yerde gerçekleşmediğini söylemiyor. Eğer emperyalistler 100 milyon kadar yatırırlarsa bu ülkeden milyarları geri götürmek içindir.

Bu güne kadar Sedat'ın "açık kapı" siyaseti hatırı sayılır bir sermaye girişine yol açmadı. Verdiği bütün tavizlerden başka emperyalistler kambiyo da yeni düzenlemeler istiyorlar. Bu da önemli bir devalüasyonu da içeriyor(!...) Bu da bütün fiyatları bu arada gıda maddeleri fiyatlarını önemli oranda yükseltecektir.

Sedat'ın kısa vadedeki "çözümü" ise kredi ve yardımlarla ekonomiyi "yüzdürmek". Bir gczetecinin verdiği bilgiye göre 1973 savaşından bu yana Suudi Arabistan, öteki petrolcü arap ülkeleri ve Amerika'dan alınan yardım 5 milyar doları geçmiyor. Bu durum Sedat üzerinde yapılan baskıları azaltmıyor.

Geçtiğimiz ilk baharda IMF (Uluslararası Para Fonu) yetkilileri temel gıda maddelerine yapılan sübvansiyonun kaldırılacağı, paranın ayarlanacağına ilişkin yetkililerden söz aldıklarını, artık Mısır'ın "güvenilir bir yatırım alanı" olduğunu söylüyorlardı. Bu kışta aynı pazarlıklar için gelmişlerdi.

Aslında emperyalist yatırımcılar, bankalar ve hükümetler Sedat'ın işçi ve köylüleri ezebilip ezemiyeceğini ölçmek istiyorlar. Aksi halde neye güvenerek bu rejime para versinler(!...)

Emperyalistlerin ekonomik emperatifleriyle hükümetin "istikrarlılığı" çatışıyor. Emperyalistler de durumu anladılar. Fakat teklif edecekleri bir çözüm yok. 21 tarihli Christian Science Monitor bu durumu şöyle ortaya koyuyor. " Mısır'ın çıkmazına bir çözüm bulmak kolay değil. Fakat Sedat inandırıcı bir adam. Eğer durumu halkına ve Mısır'lı Kredi verenlere anlatabilirse kendisine yardımcı olunur. Bu da Doğu Akdeniz bölgesinin istikrarı için gereklidir."

Ne olursa olsun alınacak tedbirler en fazla sınıf çatışmasını tehir edebilir. Mısır'da yönetici sınıflarda bunun farkındalar. Sedat'ın kararı geri almadan önce bir bakanın dediği göbi "Ekonomimizi düzene koymadıkça subvansiyon durumu yumuşatsa bile bu hesaplaşma gününü ileriye atacaktır...."

KAPİTALİST TOPLUM İÇİNDE VE DAHA SONRA GEÇİŞ TOPLUMUNDA PROLETARYANIN KENDİ SINIF KÜLTÜRÜNÜ YARATACAĞINDAN SÖZ ETMEK, BURJUVA KÜLTÜRÜNÜN BİR KALEMDE SİLİNİP ATILMASI GİBİ TARİHSEL YANILGILARA YOL AÇABİLİR. 1917'DE SOVYETLER BİRLİĞİNDE "PROLETKULT" ÖRGÜTÜ ÇEVRESİNDE BAŞLAYAN HAREKET VE ÇİN'DE KÜLTÜR DEVRİMİYLE BAŞLAYAN UYGULAMALAR BUNUN ÖRNEKLERİDİR.

KAPİTALİZMDEN SOSYALİZME GEÇİŞTE

KÜLTÜR SORUNU

GÜLSÜM AYTAÇ

İnsanlık tarihinin en büyük bölümü sınıflı toplum şeklinde gelişir. Bu tarihsel süreç içinde farklı toplum biçimleri, gelişir ve her toplumsal oluşum kendi maddi ilişkilerini, ideolojisini oluşturur. İnsanın doğaya karşı yarattığı herşey de (bu kültürün en geniş tanımıdır) bu yapı tarafından belirlenir. Kültürün bu tanımı özellikle ideoloji ile ilgilidir, çünkü birey ya da sosyal grup, belli bir kültür olgusuna ancak onun ideolojik biçimi içinde sahip olabilir. O toplumdaki maddi kültür de içinde bulunduğu toplumun ideolojisinden bağımsız değildir. Bu nedenle toplumsal kültür aynı zamanda egemen sınıfın kültürüdür yani sınıflı bir toplumda, kültürün sınınfsal bir niteliği vardır. Belirleyici olan da 'sınıfsal kültür' dür. Ancak kültürün sınıfsal niteliğinin yanısıra göreli bir bağımsızlığı da söz konusudur, (kültürün sürekliliği ve gelişimi bunu gösterir)

Nitekim sınıflı toplumların gelişimi boyunca her egemen sınıf kendi kültürünü oluşturur.(bu arada her toplum farklı kültürleri de barındırır ama bunların etkinlikleri ya çok azdır ya da egemen sınıfın kültürü ile büttonleşmişlerdir.) Böylec özünde sınıfsal bir niteliği olan tarihsel kültür, egemen sınıfın ideolojisi ile bütünleşerek kendi sınıf kültürünü (feodal kültür, burjuva kültürü gibi) yaratır. Egemen sınıfın çevresinde yeni bir kültür yaratması uzun zaman alır ve yeni sınıfın kültürü ancak o sınıfın politik çöküşü öncesine rastlayan dönemde tamamlanır.

İşte burjuva kültürünün gelişimi ve egemen olması da böylesine uzun bir süreç içinde tamamlanır. Burjuvazinin devrimini yapmadan, iktidarı ele geçirmeden çok önce, feodal toplumda kültürel etkinliği vardır. Burjuvazi, Rönesans, Reform döneminden, iktidarı ele geçiriş tarihine dek geçen dört yüzyıya yakın bir zaman içinde, kendi maddi ve düşünsel kültürünü geliştirir. Devlet aygıtını da ele geçirdikten sonra kültürünü toplumdaki diğer bütün sınıflar düzeyinde yaygınlaştırarak egemen kültüru, burjuva kültürünü yaratır.

Sınıf kültürünün bu tarihsel gelişimi ve burjuva kültürünün oluşumu, bizi hemen şu sonuca götürebilir; burjuva toplumu içinde gelişen ve gelecek toplum biçimini kuracak olan proletarya da aynı süreç içinde kendi kültürünü yaratabilir. Üstelik burjuvazinin engin kültür birikimi ve devingenliği içinde, 'proleter kültürünü' yaratmak çok uzun bir zaman da almayabilir.

Bu sonuç kapitalist toplumda varolmayan, 'geleceğin toplumunda da' gerçekleştirilmesi amaç olmayan bir 'proleter sınıf kültürü ' yaratma yanılgısından başka bir şey değildir. Çünkü burjuva kültürünün karşıtı olarak proleter kültürü konamaz. Önce bu iki sınıfın tarihsel gelişimleri, nitelikleri farklıdır. Feodal toplum içinde burjuvazi ekonomik etkinliği, zenginliği olan bir sınıf olarak gelişir. Ticaret nedeniyle ekonominin içinde en etkin sınıftır. Burjuvazi önce maddi zenginliği, ekonomik gücü ele geçirmiştir, bu nedenle maddi kültürünü yaratması da kolay olmuştur. Ayrıca, kültürünü yayıp, egemen kılmak için ideolojik araçlara, kurumlara sahiptir.

Oysa proletaryanın en büyük özelliği, maddi güçten yoksun oluşu, ezilen bir sınıf olmasıdır. Proletarya ancak iktidarı ele geçirdekten sonra maddi güce egemen olacaktır -ki bu egemenlik bir sınıf adına olmayacaktır- işçi sınıfı kapitalist toplum içinde yoksuldur, burjuvazinin yarattığı kültür birikiminden de yoksundur. Kültürel azgelişmişlik içindedir. Burjuvazinin, artık tüketici bilincine dayanana , yoz kültürüne karşı verilen mücadele de yetersizdir. Çünkü, bu mücadele her alanda verilir ve bir bütündür. Salt burjuva ideolojisini, kültürünü yadsımakla hiç bir sonuç alınmaz. Önemli olan, burjuva kültürünü özümseyip, onu aşmaktır.

Öte yanda, proletarya ile burjuvazinin iktidarı ele geçirişleri ve daha sonraki bir toplum için amaçladıkları birbirinden çok farklıdır. Kapitalist toplum aşamasında amaç bir 'sınıf kültürü', burjuva kültürünü yaratıp egemen kılmaktır. Oysa proletaryanın böyle bir sorunu olamaz. Çünkü o, sınıfsız bir toplum yaratmak amacıyla iktidarı ele geçirecektir. En kısa zamanda kendisi de bir sınıf olarak ortadan kalkacaktır. Proletaryanın devleti ele geçirdiği bu dönem salt bir geçiş dönemidir. Amaç sınıfsız bir toplum ve sınıfsız toplumun kültürünü yaratmaktır. Bu kültür ise burjuva kültür birikiminden kaynaklanacaktır. Fakat aynı zamanda bu kültürün olumsuzlamasını da getireceğinden bugünkü uygulamadan çok farklı olacaktır. Bugün olduğu gibi, kültür, bir sınıfın elinde diğer insanları baskı altında tutmak için bir araç olmayacaktır. Geleceğin toplumunda 'yeni insan' 'yeni kültürünü' yaratacak, bu kültür, tüm insanlarda varolan yetilerin, insani özünu ortaya çıkıp gelişmesini sağlayacaktır. İşte ancak öyle bir sınıfsız toplumda, insanın özgürleşmiş bencilliğinin bütünyle evrenin anlaşılmasına dönüştürülmesine ve geliştirilmesine yoneldiği bir toplumda, kültürel gelişme tarihte eşine rastlanmadık bir dinamik gösterecektir.'

Sonuç olarak şu söylenebilir. Kapitalist toplum içinde ve daha sonra geçiş toplumunda, proletaryanın kendi sınıf kültürünü yaratacağından söz etmek, hele bu kültürü yüceltmek büyük yanlışlıklara, burjuva kültürünün bir kalemde silinip atılması gibi tarihsel yanılgılara yol açabilir. Nitekim tarihte bunun örneklerini görmek olasıdır. 1917'lerde, Sovyetler Birliğinde, "Proletkult" örgütü çevresinde böyle bir hareket başlar. Proletkult, burjuva kültürünü yadsıyarak proletaryanın kendi kültürün, dolayısıyla sanatın yaratacağını savunur. Ancak o döenemde , iktidarı henüz ele geçirmiş ve burjuva kültüründen bir parça bile nasibini almamış bir işçi sınıfının, değil kültürünü, sanatını yartması, okuma yazma oranım yükseltmek, gazete okuma alışkanlığını yaygınlaştırmak gibi sorunlarla uğraşması gerekiyordu. Ve doğal olarak bu hareketin etkinliği kısa zamanda sona erdi. 1940'larda yeniden Sovyetler Birliğinde, Zhdanov çevresinde benzer bir akım gelişti. 'Parti ilkeleri doğrultusunda sanat yapma' politikası da güdümlü ve tek boyutlu bir kültür oluştürma çabasından başka bir şey değildi. Çin de de Kültür devrimiyle birlikte böyle bir uygulama başladı. Bu ülkede de burjuva kültürüne karşı proletaryanın kendi öz kültürünü yaratmak için, yoğun bir propaganda ile birlikte uygulamaya geçildi. Proletaryanın kültürü yüceltilerek estetik değerden kopuk bir sanat oluşturuldu.

Bütün bu uygulamalar, geçmişin kültür birikimi olmadan ve onu aşmadan yeni bir kültürün yaratılamıyacağının göstergeleridir. Şimdiki toplumda, kültürel yoksulluk içinde bulunan kitlelerin, geçiş toplumunda da kültür düzeylerini aynı tutmak, sosyalizmin amacı olamaz. Çünkü sosyalist bir toplumda kültür, bu kitleleri kültürel azgelişmişliklerinden kurtarmak amacıyla yaygınlaştırılıp geliştirilecektir.

"FİLOZOFLAR DÜNYAYI DEĞİŞİK BİÇİMLERDE YORUMLAMAKLA UĞRAŞTILAR YALNIZCA; OYSA İŞ ONU DEĞİŞTİRMEKTİR."

Marks, Feuerbach Üstüne Tezler

Ortodoks

MACAR DÜŞÜNÜRÜ VE YAZARI OLAN GYÖRGY LUKACS 1885 YILINDA BUDAPEŞTE'DE DOĞDU. HUKUK OKUDU. 1906'DA BUDAPEŞTE ÜNİVERSİTESİNDEN DOKTORA DERECESİNİ ALDIKTAN SONRA 1909-1910 YILLARINDA BERLİN'DE BİLİMSEL İNCELEMELER YAPTI. 1911-1917 YILLARI ARASINDA ALMANYA, FRANSA VE İTALYA'DA BULUNDU. GENÇ YAŞTA TOPLUMCU DÜŞÜNCELERİ BENİMSEYEN LUKACS, 1919 YILINDA BELA-KUN HÜKÜMETİNDE KÜLTÜR BAKANLIĞI YAPTI. 1933-1934 YILLARINDA MOSKOVA BİLİMLER AKADEMİSİNDE ÇALIŞTI VE 1945'TE ÜLKESİNE DÖNEREK BUDAPEŞTE ÜNİVERSİTESİNE ESTETİK VE KÜLTÜR FELSEFESİ PROFESÖRÜ OLARAK ATANDI. 1956'DA İMRE NAGY HÜKÜMETİNDE YENİDEN KÜLTÜR BAKANLIĞINA GETİRİLDİ.
MACARCA, FRANSIZCA VE ALMANCA OLARAK YAZDIĞI ÇOK SAYIDA ESERİ BULUNAN LUKACS, MARKSİZMİN ÖNDE GELEN DÜŞÜNÜRLERİNDEN BİRİDİR. ESERLERİNDEN BAZILARI ŞUNLAR: TARİH VE SINIF BİLİNCİ, LENİN, ROMAN TEORİSİ, GERÇEKÇİLİK ÜZERİNE DENEMELER, GENÇ HEGEL, AKLIN YIKIMI, MARKSİST ESTETİĞE GİRİŞ...
ÇAĞIMIZIN BU BÜYÜK DÜŞÜNÜRÜ 1971 YILINDA MACARİSTAN'DA ÖLMÜŞTÜR.

Bu soru, basitliğine karşın, işçi ve burjuva çevrelerde çokça tartışmanın odağı oldu. Ama aydınlar arasında Marksizm'e inanan siyasal meslekleri küçük görmek giderek moda haline döndü. Sosyalist kesimde bile, kişinin Marksist sıfatını yitirmeksizin tartışabileceği veya reddedebileceği tazlerin neler olduğu, kısacası Marksizmin özünün ne olduğu konularında bölünmeler süregeldi. Sonunda, 'gerçeklerin' 'tarafsız' bir incelenmesini geliştirmek yerine eski metinlerden yarı-kutsal sergilemelere girişmek 'bilimdışı' sayılmaya başlandı. Deniyordu ki, çağdaş eleştirel düşünce bu metinleri aşmıştır: bunlar artık doğrunun tek kaynağı olarak görülmemelidirler.

Sorun böyle kaba bir karşı sav biçiminde konmuş olsaydı, gülüp geçilirdi. Oysa gerçekte hiçbir zaman böyle açık değil, ve olmadı. Bir an, çağdaş araştırmalar Marks'ın bütün savlarının yanlış olduğunu tek tek kanıtladı varsayalım. Yine de ciddi bir ortodoks Marksist, bu çağdaş bulguları kabul edecek, Marks'ın tüm savlarını bir yana itecek, yine de ortodoksluğundan bir nebze yitirmeyecektir.

Öyleyse ortodoks marksizm, Marks'ın araştırmalarının sonuçlarının eleştirisiz onaylanması demek değil. Şu veya bu sava 'unanılması', veya 'kutsal' bir kitabın sergilenmesiyle ilgisi yok. Tersine, ortodoksluk tamamen yöntem ile ilgili diyalektik materyelizmin gerçeğe giden yol olduğuna, yöntemlerinin de ancak kurucularının çizdiği çizgiler boyunca geliştirilip genişletilebileceğine ilişkin bilimsel bir kanıdan ibaret. Daha da öteye, diyalektik materyalizmi 'aşmak' ya da 'düzeltmek' amacına yönelik tüm çabaları çok basitleştirmeğe önemsizi vurgulamaya, eklektizme vardığına ve varacağına ilişkin bir bilimsel kanıdır.

Materyalist diyalektik, devrimci bir diyalektik. Meselenin niteliğini kavramak, meseleye doğru yönden yaklaşmak için bu tanımı tümüyle anlamış olmak öylesine önemli ki, diyalektik yöntemin kendisini tartışmaya girmeden önce, bu konuda anlaşabilmek gerekiyor. Konu, teori ve pratik sorunu üzerinde dönüyor. Hatta Marks'ın ilk Hegel eleştirisinde dediği: "teori kitleleri sarınca maddi bir güç olur" sözünün anlamının da ötesinde. Daha da önemli olan, hem teorinin, hem de bu teoriyi (diyalektik yöntemi) bir devrim aracına dönüştürecek 'kitlelere sardırma' yollarının tanım ve özelliklerini bilmek ihtiyacı.

Teorinin pratik özünü, yöntemden ve yöntemin nesnesi ile olan ilişkisinden ayırmamız gerek. Bunu yapmazsak, 'kitleleri sarmak' anlamsız bir amaç olur. Sonunda, kitlelerin aslında başka güçlerin etkisinde ve oldukça farklı amaçlar peşinde olduklarını farkedebiliriz. Böyle olursa teori ile kitlelerin eylemleri arasında hiçbir zorunlu bağ kalmaz; ve teori, bilinç ile eylem arasında hiçbir gerçek ve zorunlu bağ sağlamaksızın, kitlelerin toplumsal olarak gerekli ve istem dışı eylemlerinin arkına varmalarını sağlayan bir biçim haline dönüşür.

'Hegel'in Doğruluk Felsefesinin Eleştirisi' adlı makalesinde Marks teori ile pratik arasında birliğin hangi koşullarla mümkün olduğunu açıkça tanımlamıştır : "Düşüncenin kendini gerçekleştirmeye yönelmesi yetmez; gerçeklik de düşünceye varmaya çalışmalı." Ya da, daha önceki bir makalesinde dediği gibi: "O zaman farkedilecektir ki insanlığın bir rüyası gerçekte sahip olabilmesi için önce bilincli olarak sahip olması gereken bir rüyası, rüya biçiminde bir şeyi vardır. " Teori ile pratiğin birleşmesi için ancak bilincin gerçeklikle ilişkisinin böyle olması gerekli. Böyle olması için de bilincin oluşması, tarihsel sürecin gerekli sonucuna doğru atması gereken belirleyici adım olmalı (ki bu sonuç insanların istemlerinin bir ürünü, ama insani belirsizliklere bağlı ya da insan icadı değildir). Teorinin tarihsel işlevi bu adımı pratik bir olasılık haline getirmek , teorinin devrimci işlevinin ön koşulu olan teori-pratik birliğinin sağlanabileceği bir tarihsel durumda bir çok koşulun birden gerçekleşmesi gerekli. Bir sınıf kendini gerçekleştirmek için toplumu anlamak zorunda olduğu, ve kendisini anlamasının toplumu bütün olarak anlamakla özdeş olduğu ve böylece sınıf bilginin hem öznesi hem de nesnesi olduğu zaman, teori-pratik birliğinin koşulları hazır demektir.

Böyle bir durum işçi sınıfının tarih sahnesinde ortaya çıkmasıyla oluşmuştur. "İşçi sınıfı var olan toplumsal düzenin çözülmesini istediği zaman" diyor Marks, "kendi varlığının gizini de açıklamış olur. Çünkü kendisi bu düzeyin etkin çözülmesidir." Bunu böylece söyliyen bir teori ile devrim arasındaki bağlantılar keyfi, dolambaçlı ya da belirsiz değildir.

Tersine teorinin özü, devrim sürecinin bir aydınsal anlatımından ibaret. İçinde sürecin tüm aşamaları belirleniyor ki genellenebilsin, anlatılabilsin, ve geliştirilsin. Teori her gerekli adımın bilinçli kılmaktan başka birşey yapmadığına göre, kendini izleyenin gerekli öncülü oluyor.

Teorinin işlevini açıkça kavramak, aynı zamanda temeli olan diyalektik yöntemi de anlamak demek. Bu sorun önemli ve gözden kaçtığı için de diyalektik tartışmalarında pek çok karışıklığa yol açıyor. Engels'in 'Anti Dühring' deki savları teorinin gelişimini çokça etkiledi. Bu savları nasıl incelersek inceliyelim, ister klasik statüde, ister eleştirelim, ya da eksik hatta hatalı olduklarını söyliyelim, tezlerin bu yönü hiç işlemedikleri kabul etmeliyiz. Yani, Engels diyalektik olarak biçimlenen kavramları 'metafizik' biçimlenen kavramlardan ayırıp; diyalektikte kavramların (ve simgeledikleri nesnelerin) kesin sınırlarının eriyip dağıldığını vurgular. Diyalektik, der, bir tanımdan bir diğer tanıma sürekli bir geçiş sürecidir. Sonuç olarak tek yanlı ve katı bir nedensellik yerini etkileşime bırakmalı. Oysa, en hayati etkileşime, yani tarihsel süreç içinde özne ve nesne arasındaki diyalektik ilişkiye, hakettiği önemli yeri vermek şöyle dursun değinmez bile. Ne ki, bu öğe olmaksızın diyalektik ' "akışkan" kavramları korumak için gösterilecek çabalara karşın, devrimcilikten çıkar. Metafizikte nesneler dokunulmaz ve değişmez olarak, düşünce de kuruntusal olarak kalır ve pratiğe dönüşemez. Öte yandan diyalektik yöntemde ana sorun gerçekliği dönüştürmektir. Yukarda değindiğimiz önemli öğenin olmaması, bunların anlaşılmaması demektir.

Teorinin bu merkezi işlevi gözlerden uzak kalırsa, 'akışkan' kavramlar biçimlendirmenin erdemleri bir sorun olur çıkar. Böylece, temel tutumlarda hiçbir değişim olmaksızın, gerçekliğin değiştirilip değiştirilemeyeceği sorusuna hiçbir farklılık getirilmeden bilimin mevcut durumuna göre teori kabul ya da reddedilebilir. Böylece 'kuruntucu' maddecilik ve ona çok bağlı olan klasik iktisadın verdiği anlamda - 'yasalara uyan' gerçeklik, içine sızılmaz, kaderci ve 'değişmez' nitelikler kazanır. 'Machizm' denen bu eğilimin aynı derecede burjuva bir volontarizme yolaçması, bunla gelişmiyor. Kadercilik ile volantarizmi ancak diyalektik ve tarihsel olmayan bir görüş çelişkili olarak niteleyebilir. Tarihin diyalektik yorumunda bunlar, birbirini bütünleyen karşıtlar kapitalizmin kavramları içinde sorunların nasıl çözülmez hale geldiğini gösteren aydınsal 'reflexsler' olarak yorumlanmalıdır.

Bu nedenle diyalektik yöntemi 'eleştiri' yoluyla derinleştirme girişimleri kaçınılmaz olarak daha üstün kötü bir görüşe yöneldi. Çünkü eleştiri işte tam bu yöntem -gerçeklik ayrımıyla, düşünce-varlık ayrımıyla işe başlar; marksist yöntemin kaba, eleştirisiz materyalizme gerçek bilimsel titizliği getirdiği için de bu ayrımı her türlü övgüyü hak eden bir yetkinleştirme olarak görür. Kimse 'eleştiri'nin bunu yapma hakkını yadsımaz; ama böyle yapınca diyalektiğin asıl ruhuna karşı düşmekte olduğunda ısrar etmeliyiz.

Marks'ın ve Engels'in bu konudaki sözleri çok kolay anlaşılıyor. "diyalektik böylece kendini hareketin genel yasaları birimine indirgedi. dış dünyada ve insan düşüncesinde, maddeleri özdeş olan iki dizi yasa" (Engels: Feuerbach ve Klasik Alman Felsefesinin Sonu) . Marks bunu daha da belirgin formülle diriyor: "ekonomik kategorileri incelerken, bütün toplumsal ve tarihsel bilimlerde olduğu gibi, kategorilerin, varoluş biçimlerinden, varoluş koşullarından başka şeyler olmadıklarını hatırda tutmalı" (Marks: Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı) .Diyalektik yöntemin bu anlamı gölgelenirse, sonunda diyalektik Marksist 'sosyoloji' ya da 'ekonomi' nin gereksiz bir takısı, bir bezemesi gibi görülmeye başlayacaktır. Daha da kötüsü, Marksizmin gerçeklere aykırı gittiği boş bir yapı, 'gerçekleri', 'uyanık' ve 'tarafsız' ca incelenmesine karşı bir engel gibi duracaktır.

Diyalektik yönteme bu itirazı en temizce ve tamamca Bernstein söze dökmüş. Bunu da herhangi bir felsefi bilgi ile gölgelenmemiş bir "çarpıklıktan arınmışlığa" borçlu (!) Oysa yöntemi Hegel'ciliğin "diyalektik tuzaklarından " kurtarma isteğinden çıkardığı siyasal ve ekonomik sonuçlar dörtyolun nereye yöneldiğini açıkça gösteriyor. Görülüyor ki, dört başı mamur bir oportünist teori, devrimsiz

Marksizm Nedir ?

Gyorgy Lukacs

bir 'evrim' ve sosyalizme doğru çelişkisiz bir 'doğal gelişme' teorisi kurmak istiyorsanız, ortadan kaldırmanız gereken: diyalektiğin bizzat kendisidir.

Şimdi, tüm revizyonist yazında putlaştırılan bu sözde gerçeklerin yöntemde yansımaları sorunuyla karşıkarşıyayız. Devrimci işçi sınıfının eylemleri için bunlara bakarak yönelimler çizebilir miyiz? Bütün bilginin gerçeklerden başladığında birleşiyoruz. Asıl soru şu: yaşamın hangi verileri, hangi yöntemin bağlarında bilgi sağlar?

Ampisistler, gerçeklerin ancak istenen bilginin niteliğine göre değişecek olan - bir sistem çerçevesinde gerçek olduklarını reddedeceklerdir. Onlar ekonomik yaşamdan çıkan bütün verilerin, istatistiklerin, tüm ham olayların önemli birer gerçek olduklarını düşünürler. Bunu yaparken, bir 'gerçekler'listesinin, ne denli basit, ne denli yorumdan arınmış olursa olsun, kendiliğinden bir 'yorum' içerdiğini unuturlar. Bu aşamada bile gerçekler bir teoriyle, bir yöntemle kavranmış, yaşamdaki bağlamlarından sökülüp bir teoriye yerleştirilmiş olurlar.

İçgüdüsel olarak, teoriyi hiç sevmemelerine rağmen, daha sağlamcı oportünistler bunu hemen kabul edeceklerdir. Onlar doğa bilimlerinin yöntemine, 'arı' gereçekleri damıtarak, gözlem, soyutlama ve deney yoluyla ilgili bağlamlara yerleştiren yönteme sığınmaya çalışırlar.

Böyle yöntemler önce geçerli gibi görünüyorsa, bunun nedeni, kapitalizmin bu tür görüşleri büyük ölçüde yüreklendiren bir toplumsal yapı üretmesidir. Oysa, işte bu nedenle, böylesi bir toplumsal yanılsamayı (illüzyonu) yırtmamız ve altındaki gerçekliği sezebilmemiz için diyalektik yönteme ihtiyacımız vardır. Doğa bilimlerinin 'arı' gerçekleri, gerçek dünyaya ait bir olgu dıştan karışmalar olmadan yasalarının incelenebileceği bir ortama (düşüncede ya da gerçekte) yerleştirildiği zaman ortaya çıkarlar. Bu süreç, olguları niceliksel özlerine, yani sayılar ve sayısal ilişkiler biçimindeki görünümlerine indirgeyerek desteklenir. Oportünistler, olguları böylece işlemenin kapitalizmin doğasında olduğunu bir türlü göremezler. Marks, Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı'da böylesi bir 'soyutlama sürecinin keskin bir incelemesini emek konusunda verirken, kapitalist toplumun bir tarihsel özelliği ile uğraşmakta olduğunu önemle belirtir. "Böylece en genel soyutlamalar en geniş somut gelişmenin olduğu, bir neteliğin pek çok şeyce paylaşıldığı ve hepsinde ortak olduğu yerde ortaya çıkar. Böylece artık tek bir özel biçimde düşünülemez."

Oysa kapitalizmin bu eğilimi daha da ötelere varır. Ekonomik biçimlerin fetişleşmiş niteliği, bütün insani ilişkilerin şeyleşmesi, üretilenlerin insani gizli güçlerini ve yeteneklerini hesaba katmadan sürekli büyüyen, genişleyen, üretim sürecini soyut ve rasyonal bir analizin nesnesi yapan işbölümü, bütün bunlar toplumun olgularını ve algılanma biçimlerini durmaksızın dönüştürürler. Bu yolla 'yalnız' gerçekler, 'yalnız' gerçek karmaşıkları, bilimsel yöntemlerini varlıkarına borçlu gibi duran ayrı, uzmanlaşmış disiplinler (ekonomi, hukuk, v.b.) ortaya çıkar. Böylece gerçeklerin kendilerinde içerilen eğilimleri bulup çıkarmak ve bu işlemi bir bilim statüsüne yükseltmek son derece 'bilimsel' gibi gözükür.

Tam tersine diyalektik bütün bu yalnız ve yalnızlaştırıcı gerçeklerin ve kısmi sistemlerin karşısında, bütünün somut birliğinde direniyor.

Şu halde, bu çok 'bilimsel' gibi gözüken yöntemin bilimdışı doğası, yaslandığı gerçeklerin tarihsel niteliğini görememesinden kaynaklanıyor. Bu, Engels' in "Fransa'da Sınıf Mücadeleleri"nin girişinde işaret ettiği (ve yöntemin uygulayıcılarınca hep gözden ırak tutulan) pek çok yanlışın kaynağı. Bu yanlışlıklar kaynağının niteliği, istatistiklerin ve yolaçtıkları 'kesin' ekonomik teorinin hep gerçek gelişmeleri geriden izmesinden oluşuyor. "Bu nedenle çağdaş tarihte bu en belirleyici öğeyi değişmez olarak ilgili dönemin başındaki ekonomik durumu bütün dönem boyunca veri ve değiştirilemez olarak ele almak veya durumda sadece apaçık görülen olayların yolaçtığı, dolayısıyla kendileri apaçık görülen değişmeleri ele almak, sık sık zorunlu oluyor." (Engels)

Böylece, kapitalist toplumun bilimsel yönteme uymaya, daha doğrusu bu yöntemin toplumsal öncüllerini oluşturmaya yatkın olmasından önemli sorunlar yarattığını algılıyoruz. Eğer aralarındaki bağınlaşmanın iç yapısının 'gerçekleri' özünde tarihselse yani, sürekli bir dönüşüm içindeyse, o zaman büyücek bilimsel hatanın ne zaman olduğunu soruşturabiliriz.

Bilimin böylesi bir 'arı'lıkla kavradığını iddia ettiği 'gerçeklerin' tarihsel niteliği, kendisini daha da yıkıcı bir biçimde gösteriyor. Tarihsel evrimin birer ürünü olarak, gerçekler kesintisiz bir değişim halindeler. Aynı zamanda da, kendi nesnel yapılarında belirli bir tarihsel dönemin, yani kapitalizmin ürünü durumundalar. Böylece 'bilim' verilerin kendilerini dolaysız olarak sundukları biçimin bilimsel kavramlaştırma için yeterli bir temel olduğunu, ve bu verilerin varolan biçiminin bilimsel kavramlar oluşturmak için uygun bir başlangıç noktası olduğunu savunurken, konumunu kaba ve dogmatik olarak kapitalist toplum içinde koyuyor. Nesnenin doğasını verildiği gibi alıyor, ve toplumun yasalarını da 'bilimin' değişmez temeli olarak onaylıyor.

Bu 'gerçeklerden' sözün asıl anlamındaki gerçeklere geçmek için bunların tarihsel koşullandırılmalarını algılamak, ve bunları dolaysız veriler olarak gören buluş açısını bırakmak gerek: Gerçekler bir tarihsel ve diyalektik incelemeden geçmeli. Çünki, Marks' ın Kapital'in III. Cildinde dediği gibi. "Ekonomik ilişkilerin yüzeyde, gerçek varoluşları içindeki (ve dolayısıyla bu ilişkilerin uygulayıcı ve taşıyıcılarının onları anlamaya çalıştıkları fikirler içindeki) bitmiş örüntüleri , onların daha derin, temel ve gizli çekirdeklerinden (ve dolayısıyla bunlara tekabül eden kavramlardan) çok farklı, hatta buna ters ve zıttır."

Eğer gerçekler anlaşılacaksa, gerçek varoluşları ve daha derin özleri arasındaki bu ayrım açıkça ve kesinlikle kavranmalı, Bu ayrım, Marks'ın deyimiyle "eğer şeylerin dış görünüşleri özlerine eşse çok gereksiz olan" gerçek bir bilimsel çabanın ilk öncülüdür. Böylece olguları, dolaysız olarak verilmiş oldukları biçimden ayırmalı ve onları özlerine bağlayan ara ilintileri keşfetmeliyiz. Bunu yaparken, şeylerin gözlenen biçimlerini anlayacak ve bunu daha derindeki özün zorunlu olarak bürünmesi gereken biçim olarak göreceğiz. Bu, gerçeklerin tarihsel niteliği yüzünden, yani kapitalist toplumda ortaya çıkmış oldukları için gerekli. Bu ikili nitelik, yani dolaysız görünümün aynı anda hem kavranması,hem de aşılması, diyalektik bağlantının ta kendisidir.

Bu anlamda, kapitalizmin yarattığı düşünce biçimlerine hapsolmuş üstünkörü okuyucular, Kapital' deki düşünce yapısını kavramakta en ağır zorluklara düştüler. Çünkü Marks'ın çalışması, bir yandan bütün ekonomik biçimlerin kapitalist niteliğini en uç noktalarına dek götürür, "teoriye tekabül eden", baştan başa kapitalist, içinde kapitalistlerden ve işçilerden başka hiçbirşeyin olmadığı bir toplum koyar ve bu biçimlerin en arı halleriyle varolabilecekleri bir aydınsal sahne kurar. Oysa öte yandan, bu strateji sonuç verir vermez, bu olgular dünyası teoride kristalleşme noktasına varır varmaz, basit bir yanılsama olarak dağılır.

Ancak toplumsal hayatın yalnız gerçeklerini tarihsel sürecin, farklı yönleri olarak gören ve bütünlük içine yerleştiren bu bağlamda, gerçeklerin bilgisi gerçekliğin bilgisi haline dönüşmeyi, umabilir. Bu bilgi basitten, (kapitalist dünya için) arı, dolaysız ve doğal belirleyicilerden başlar. Bunlardan, somut bütünlüğün bilgisine, yani gerçekliğin bir kavramsal benzerine geçer. Bu somut bütünlük hiçbir şekilde düşünce için dolaysız bir veri değildir. Marks "Politik Ekonomiye Bir Katkı" da "Somut", der, "bir çok özel belirleyicinin bir birleşimi, yani farklı öğelerin bir birliği olduğu için somuttur."

Burada idealizm, gerçekliğin aydınsal bir benzerini gerçekğin kendisinin aktüel yapısı ile karıştırmak talihsizliğine düşer. Çünkü "gerçeklik düşüncede sentez sürecinin kendisi gibi durur; başlangıç noktası değil, sonuç olarak görünür. Oysa o algılama ve fikirler için gerçek başlangıç noktasıdır."

Tersine, kaba materyalistler, Bernstein ve diğerlerince kuşatıldığı çağdaş kisve içinde bile toplumsal yaşamın dolaysız, basit belirleyicilerini düşüncede yeniden üretmekten öteye gidemiyorlar. Bu belirleyicileri analiz etmeksizin, ya da somut bir bütünlük kaynaştırmaksızın, sadece devraldıklarında bile olağanüstü 'kesin' olduklarını hayal ediyorlar. Gerçekleri sadece somut bütünlükle ilgisiz soyut yasalarla açıklayarak, soyut bir yalnızlık içinde ele ayıyorlar. Marks'ın gözlemlediği gibi:"Birbiriyle organik bir bütünlük içinde bulunan şeyler arasında dolaysız keyfi bağlantılar kurma eğilimi, üstünkökülük ve kavramsal boşluktan ibarettir."

Bu düşüncenin üstünsörülüğü ve kavramsal boşluğu, öncelikle kapitalist toplumun tarihsel ve geçici doğasını gözden uzak tutmasındandır. Belirleyicileri, bütün toplumsal kuruluşlar için geçerli zamandışı ve ebedi kategoriler olarak almasındandır. Bunun en safçası kaba burjuva ekonomistlerinde görülürse de, kaba Marksistler de onların izinde. Diyalektik yöntem bütünlüğünün tek tek parçaları olan yöntemsel üstünlüğü ile birlikte devrildi; parçaların bütün içinde tanımlarını bulmalarının engellenmesi yanında bütün ya bilimdışına atıldı ya da parçaların bir 'fikri' veya 'toplamı' olarak yozlaştı. Bütünlük aradan çıkınca da, yalnız parçaların fetişistik ilişkisi, bütün insan toplumları için geçerli zamandışı bir yasa gibi gözüktü.

Mark'ın 'Felsefenin Sefaleti'nde söylediği "Bir toplumun üretim ilişkileri bir bütün oluşturur" sözü, yöntemsel çıkış noktası ve toplumsal ilişkilerin tarihsel kavranmasının anahtarıdır.

ÖNCÜ SAHNE ile söyleşi

Sosyalist Yarın ● *Bir sanat yapıtının, devrimci düşünceyle çelişen sonuçlarına karşı olmak gerektiği kadar, bildiri, slogan ya da afiş niteliği taşıyan, yapıtlara da karşı çıkmak gerekir. Özellikle tiyatro açısından sizlerin bu konudaki görüşünüz nedir?*

Öncü Sahne ● Sanat yapıtının, özellikle tiyatro sanatı açısından devrimci düşünceyle çelişip çelişmediği sorunu başlı başına bir soru ve sorundur. Temelde, dünya görüşümüzün bizi belirleyen yapısı ve bu yapı içinde olması gereken sanatsal eylemin nasıl ortaya çıkması gerekiyor ki; soru aydınlığa kavuşabilsin. Bu açıdan bakıldığında parti ya da fraksiyon çizgisi de doğal olarak karşımıza çıkmış oluyor. Ülkemizde sayılamıyacak kadar fraksiyon vardır. Ve ayrıca legal demokratik partilerin sayısı da azımsanamaz bu günün koşulları içinde. Durum bu kadar açıkken kime ve neye göre devrimci düşüncenin çizgisin belirleniyor? Tayin eden nedir?.. Tayin eden elbette ki işçi sınıfının bilimidir. Ancak bugünün koşullarında her fraksiyon ya da parti kendi çizgisinin belirleyici olduğunu, işçi sınıfı bilimi doğrultusunda en doğru çizginin kendilerinin düşüncesi olduğunu savunmaktadır. Elbette ki partilerin, fraksiyonların varlığı doğaldır, kaçınılmazdır. Elbette var olmalıdırlar. Bu açıdan sözümüz yok. Ancak alabildiğine provokasyona açık ve yanlışa işleyen tutum ve davranış ve eylemler içinden geçtik bugüne dek. Ve halen de bu uygulamalar bugün de adeta "taviz vermeden!.." süregitmektedir. Ve sanatta bu günkü toplumsal yapının ve bu yapı içinde gelişen, varolagelen sosyalist düşüncelerin ve eylemlerin dışında ve onlardan soyut değildir. Dolayısı ile her sanat kurumu, şu ya da bu biçimde bir düşünceye sahip olmak durumdadır. Ve bu düşünce çerçevesinde sanatsal eylemlerini sürdürürler. Ve görülen odurki bir fraksiyon ya da partinin angajesine itilmek durumuna sokulmaktadır, tiyatrolar. Bir parti ya da fraksiyon çizgisine angaje olamasa bile yakın olduğunu belirleyen açıklamalarla ortaya çıkan bir tiyatro diğer tüm parti ya da fraksiyonlar cehpe almakta ve o kurumun handiyse semtinden dahi geçmemeyi yeğlemekteler. ya da kendi çevrelerinde açıkça seyircinin gitmemesi adına propagandaya girişmektedirler.

Bu acı gerçek karşısında kime ve neye, ne adına hizmet ettiğimiz sorusunu açıklamaya davet etmekten başka çıkar yol kalmıyor bize. Elbette bu durum yılgınlığa itmemeli bizi. Bizim yapımızda bir ülkenin kaçınılmaz gelişimidir ortaya çıkan tablo. Bu acı gerçek karşısında Dünya görüşümüzün sağlıklı bakış açısı ve bu uğurda demokratik örgütlü mücadele bu engelleri aşmaya yetecektir. Görülüyor ki devrimci düşünce ile çelişmek sorunu her fraksiyon ya da partinin çizgisi açısından karşılık bulmaktadır.

Temelde tiyatro açısından eylem alanı sahnedir. Sahnenin neyi, nasıl, kime aktardığı sorunudur. Bu alandaki eylem ve ortaya çıkan ürün Dünya görüşümüzün de belirleyicisi niteliğini taşımaktadır. Kelimelerin ardına sığınarak, güzel cümleler kurmak kaçamağına sığınmak bizlerin işi olmamalıdır. Somuttur bizim eylemlerimiz. Sahnemizdir. Görülür, tartışılır, yargıya varılır. İşçi sınıfının mücadelesine katkı açısından sanatımızı kullanırken işçi sınıfı estetiğini somutlaştırılması eyleminede girmek zorunda olduğumuzun bilincindeyiz. İşçi sınıfının diyalektik süreci içinde toplumsal yapının değerlendirilmesi ve günümüz koşulları içinde yerli yerine oturtulması ile ilk adım atılmış olacaktır. İşçi sınıfı sanatı dediğimizde çıkış noktamız bu olmak durumundadır. Bugün daha gerçekçi bir yaklaşımla baktığımızda, yapmaya çalıştığımız işçi sınıfı tiyatrosu değil, işçiye tiyatrodur. İşçi sınıfı tiyatrosu ise bir süreç işidir. Hal böyle olunca bir sanat yapıtının devrimci düşünceyle çelişik durumu olup olmadığını da asıl belirleyecek olanın işçi sınıfının temel bilimi ışığında onun estetik kavrayış ve açıklanışının somutlanışı çizgisi, yaklaşımı, başlıca belirleyici olacaktır. Devrimci tiyatronun bakış açısını belirleyen de budur. Ve devrimci düşünceyle çelişme sorunu da bu noktadan aydınlığa kavuşacaktır. Aksi halde her devrimci tiyatro kendi yapıtlarının doğru olduğunu, kendi görüşlerinin doğru olduğunu savunup gidecek ve spekülasyon çizgisinden kurtulamıyacak, daha doğruyu, daha gözeli yaratmak açısından kısır bir çekişmenin dışına çıkılamıyacağı gibi, harekete de kendi boyutları içinde yararlı olma yerine, zararlı olmaya başlıyacaktır. Başta da söylediğim gibi, ülkemizin koşullarından ve devrimci hareketinden soyutlıyamayız sanatsal hareketi.

Birinci sorunuzu, zorunlu olarak iki ayrı bölümde cevaplamak durumunda kalmıştım. Gelelim bildiri, slogan, ya da afiş niteliği taşıyan yapıtlar sorununa....

Elbette bir sanat eseri, bir miting alanının boyutları içerisinde düşünülemez. Sanatı reddedip arkasından da sahne olayı içinde ve onun imkanlarıyla, yani sanatı sanat yapan unsurları kullanmak ve ardından çığırtkanlık yapmak, devrimci tiyatro hareketinin en önemli yanlışlarındandır. Sanat bir boşalım aracı olmamalıdır. İşçi sınıfı mücadelesine katkı açısından bakıldığında bilinç taşıyıcı, kanalize edici niteliği değerlendirilmelidir. Bu noktada sanatın eğlence unsuru yok edilmemelidir. Sanat, o sanat kurumunun dünya görüşü çerçevesinde estetik tad verici neteliğini daime korumak durumundadır. Esasen sınıf mücadelesi içinde, her kurum kendi boyutları içinde katkıyı demokratik, örgütlü bir biçimde sürdürmek durumundadır. O kurumu aşan ve bir başka kurumun üstlenmesi gereken mücadele yöntemlerini üstlenmesi eğilimi ister istemez yanlışlarıda içinde taşımağa mahkumdur. Daha doğruyu, daha güzeli yaratmak ve bu yaratıyı işçi sınıfı mücadelesinin ayrılmaz bir parçası olarak sürdürmek görevinde isek; nasıl yapmamız gerektiğinin sorumluluğunu da yükleniyoruz demektir. Slogan, bildiri vb. sahnenin görevi olmamak durumundadır. Slogan açıklanacaksa eğer sahne bunu bile kendi dili ile yapar. Sahnenin boyutları içinde bir aksiyon ile yürütür. Bir kurgu içinde ele alır. Belirli bir sahne anlayışı yöntemi ile yaratır. Aksi durum boşalıma hizmet olur, anlık birikim gibi o anda parlar ve söner. Görevimizi yeteri kadar yerine getirmemiş oluruz. Aslında bu anlayış, açıklayış ve uygulama bile dünya görüşümüzün bir belirleyici niteliğinin ürünüdür.

Sosyalist Yarın ● *Devrimci tiyatro grubu olarak ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz? Bu sorunları çözebilmek için neler yapıyor ya da yapamıyorsunuz?*

Öncü sahne ● Sorunuz aslında son derce önemli. Ülkenin bugünkü yapısını eskiye göre çok daha dikkatlice değerlendirmemizi, mümkün olduğunca dikkatli hareket etmemizi ve her yaklaşımı bilerek ve bilinçle ele almamızı kaçınılmaz kılmaktadır. Aksi halde devrimci hareket içinde affedilmez yanlışlar yapmamız işten bile değildir. Bugün devrimci tiyatrolar sorunu eskiye göre daha bir boyut kazanmıştır. İktidarların bizlerle ne denli uğraştıklarını burada bir kez daha tekrarlamaya gerek var mı bilmiyorum. Salon verdirilmemeler, turne engellemeleri, sanatçıları tehditler, sansür ve daha bir yığın problem. Her konunun ve şu anda sıralamadığımız her bir sorunun üzerinde seyfalar yazılabilir belgeleri ile.. Ne var ki, bütün bunların yanı sıra bazı sol görüşlerinde hücümları ve engellemeleri ile karsı karşıya bulunduğumuz bir ortamdayız.

Bu acı gerçeğin özellikle günümüz Türkiyesinde hareket adına ne denli kayıplar ortaya çıkardığını, çıkaracağını, kimin yararına işlediğini ve işleyeceğini hepimiz günlük gelişen ve kamu oyuna da yansıyan diğer eylemlerde yaşamakta, görmekte, duymaktayız. Ne var ki, bu konu üzerinde daha fazla durmak bu günün objektif koşulları açısından yanlışa çalışacaktır.

Bunların yanı sıra bir de kendi iç sorunlarımız var elbette. Oyun yazımı, oyun yönetmeni, oyuncu sorunları var. Bunları süreç içinde halledebilmek için çeşitli girişimlerimiz olmaktadır. Örneğin, Hasan Hüseyin, Erol Toy, Dursun Akçam gibi değerli sanatçılarımız ÖNCÜ sahneyle organik bağlarım sürdürmektedirler. Ve adı geçen sanatçılarımızın oyunları sahnemiz tarafından sergilenecektir. Ve ileriye dönük yazım çalışmalarında birlikte sürdürmekteyiz. Oyuncu konusu yine önemli sorunlarımızdan. Kolay yetişmiyor bir oyuncu. Yetişen oyuncu ise maddi imkansızlıklardan dolayı ya bir başka işi seçiyor ya da aynı iş kolu içinde bir başka işle uğraşmak zorunda kalıyor. Kaldı ki oyuncu yetiştirmek içinde yine maddi sorun karşımıza çıkıyor. Bunun içinde tüm imkanlarımızı zorlayarak amatör tiyatro kursu açmış bulunuyoruz. İleriye dönük çalışmalarımızda bu arkadaşlardan yararlanarak çekirdek kadro kurmayı amaçlamaktayız. Oyun yönetmeni sorunu halen karşımızda ayrı bir sorun olarak duruyor. Deneyerek ve süreç içinde oyun yönetmeni çıkıyor ve çoğu kez de oyuncu arkadaşlar bu görevi sırtlanmak zorunda kalıyorlar. Elbette bütün bunların başlıca nedeni ekonomiktir. Devrimci özel tiyatrolar ayakta kalabilmek için aklın ulaşabileceği her türlü koşulu değerlendirmeye çalışıyorlar.ve çözüm yolları arayarak yıkılmamak için adeta savaşıyorlar. Bence bu çıkmazdan hiç olmazsa birazcık kurtulabilmek için ilerici devrimci kurumlarla organik bağın sağlıklı bir biçimde sürdürülmesi gerekiyor. Bu yalnız ayakta kalabilmek için değil daha geniş kitlelere ulaşabilmek ve bu bağ içinde daha doğruyu, daha güzeli yaratabilmek içinde zorunludur

Sosyalist Yarın ● *1976-1977 Sezonundaki çalışmalarınız hakkında bilgi verirmisiniz?*

Öncü Sahne ● Bilindiği gibi ÖNCÜ Sahne yalnız tiyatro alanında değil tiyatronun yanı sıra müzik, açık tartışmalar ve söyleşiler dizisi ile bu yıl çalışmalarını sürdürüyor.

Büyük Gösteri adlı ilk oyunumuzdan sonra Dursun Akçam'ın Kan Çiçekleri ve Hasan Hüseyin'in Hızarcı adlı yapıtları bu yılki tiyatro gösterilerimizi oluşturacaktır. Öncü Sahne müzik bölümü devrimci şarkı ve türkülerin yanı sıra özgün halk müziğinden örnekler sunacaktır. Bunun yanı sıra Ruhi Su, Cem Karaca-Dervişan, Timur Selçuk, Rahmi Saltuk, Edip Akbayram, Melike Demirağ sahnelerimizde konserler verecek olan sanatçılardır. Açık tartışmalar ve söyleşiler ise Marksist açıdan sanatın çeşitli sorunları konusunda dizi olarak sürdürülmektedir.

Yine bilindiği gibi Öncü Sahne özellikle ilerici Devrimci sendikalar başta olmak üzere çeşitli kuruluşlarla organik bağını sürdürmek için girişimlerde bulunmuştur. Sonuçta bu girişimlerin sağlıklılığı oranında varmak istediğimiz noktaya daha bir güçlü ve daha bir doğruyu daha bir güzeli yaratma eylemimizin başarısının da belirlenmesinde önemli bir yeri olacaktır.

İşçi sınıfı mücadelesine katkı açısından sanatımızı kullanma eylemimizde.....